Meander

2 - 2015

13de jaargang nr. 2 apr-mei-jun 2015

Natuur rond Schelde, Leie en Zwalm

natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*

INHOUD EN COLOFON

- 3 Beste natuurvrienden
- 4 Meidoornspanner in Parkbos-Uilenbroek
- 7 De Braakmantochten: 45 jaren winters natuurgenot…
- 9 Na de vos… nu de wolf?
- 14 Van koninklijke vogels
- 16 Petitie: help de Leienatuur!
- 19 Kalender
- 24 Bermmollen…
- 25 Natuuronvriendelijk beheer
- 26 “Divide et impera”
- 27 Dag van de biodiversiteit in de Kaaihoeve
- 28 Kruiden of onkruiden?
- 30 De Mediawatcher
- 32 Vogelwaarnemingen december ‘14 – februari ‘15
- 33 Voorstellen ‘nieuw natuurbeleid’ zijn onaanvaardbaar
- 36 Punkie: een groen karaktertje
- 37 Belvalfeest New Look!
- 37 La Brenne, interessante streek
- 38 Boommarter
- 39 We delen in de rouw van
- 40 Natuur zonder grenzen

inhoud

Teksten voor Meander van januari, april, juli en oktober moeten de redactie bereiken vóór respectievelijk 10 december, 10 maart, 10 juni en 10 september

Natuurinbreuken? Bel: 09/276.20.00 of natuurinspectie.ovl.anb@vlaanderen.be

natuurpunt

is een brede beweging waarin duizenden geëngageerde vrijwilligers, in afdelingen en werkgroepen, elk hun verantwoordelijkheid opnemen voor het behoud van de natuur in Vlaanderen. De vereniging wil het beleid en het behoud, de educatie en de studie van de natuur mede vorm geven.
T.: 015/29.72.20
www.natuurpunt.be

Lidmaatschap

Je wordt lid door 27 euro te storten op rek: BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, of op rekening BE49 3900 6213 0171 van Arsène en Yvette Benoot, Gampelaeredreef 67 te 9800 Deinze, 09/386.38.95; arsene.benoot@skynet.be.
Zij verzorgen de ledenadministratie van alle afdelingen (zie verder) van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* behalve van Zwalmvallei.
Ledenadministratie Zwalmvallei: Koen Gintelenberg, Poorterij 15, 9660 Brakel, 055/60.45.21, koen.gintelenberg@telenet.be.

natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*

Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* omvat volgende steden/gemeenten: Brakel (zonder Everbeek en Parike), Deinze, Herzele, Horebeke, Kluisbergen, Kruishoutem, Maarkedal, Nazareth, Oudenaarde, Ronse, Sint-Lievens-Houtem, Wortegem-Petegem, Zingem, Zottegem, Zulte en Zwalm.
http://vlaamseardennenplus.be

Contactpersonen

Regio: Vlaamse Ardennen *plus*
• Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be
• Peter Breyne 09/384.73.08
peter.breyne@skynet.be

Websites en Flits

dominiek.decleyre@gmail.com
http://www.facebook.com/np.vaplus
http://vlaamseardennenplus.be
http://issuu.com/vlaamseardennenplus/docs

Afdelingen

• Deinze Zulte
Koen Houthoofd 09/328.11.08
koen.houthoofd@ugent.be
• Groot Zingem
Eddy Van Den Abeele 09/384.43.54
ed.vandenabeele@skynet.be
• Herzele
Mieke Dennequin 0473/95.74.02
Mieke.Dennequin@gdfsuez.com
• Oudenaarde *plus*
Alexander Van Braeckel 0473/854562
alexander.tine@telenet.be
• Ronse
Philippe Moreaux 0476/49.24.61
moreauxphilippe1951@gmail.com
• Schelde-Leie
Jacques Vanheuverswyn 09/324.09.42
jacques.vanheuverswyn@telenet.be
• Sint-Lievens-Houtem
Erwin Declercq 09/282.06.70
erwin.declercq@hubkaho.be
• Vlaamse Ardennen
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
• Zwalmvallei
Jan François 09/361.03.00
jan.francois@telenet.be

Kernen

• Rondom Burreken
Filip Hebbrecht 055/49.55.63
filip.hebbrecht@telenet.be
• Werkgroep Bos t’Ename
Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be

Werkgroepen

• Invertebraten (Lampyris)
Gerda Achtergaele 055/60.35.09
g.achtergaele@telenet.be
• Paddenstoelen
Eddy Saveyn 09/380.03.00
eddy.saveyn@gmail.com
• Planten
Henk Coudenys
coudenys.henk@belgacom.net
• Vogels
Paul Vandenbulcke 055/49.60.12
paul@vwg-vlaamseardennenplus.be
• Zoogdieren
Dirk Criel
dirkcriel@skynet.be

Limoniet

• Jo Packet 0499/59.32.57
jo.leenpacket@gmail.com

Reservaten met projectnummer

Giften voor reservaten zijn fiscaal aftrekbaar vanaf 40 euro en stort je op rek. nr. BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt met vermelding van het projectnummer:

• Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* 6699
• Bois Joly 6625
Patrick Alexander
patrick.alexander@scarlet.be
• Bos t’Ename-Volkegembos 6121
Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be
• Bovenlopen Zwalm 6142
Heidi Demolder 055/42.16.45
heidi.demolder@inbo.be
• Burreken 6602
Dirk Criel
dirkcriel@skynet.be
• Duivenbos 6632
De Neve Johan 054/50.18.59
natuur.herzele@scarlet.be
• Feelbos-Kalkoven 6185
Lucien Vanden Daele 055/38.70.54
• Grootmeers 6650
André Vandecapelle 0498/45.93.42
andre.vandecapelle@skynet.be
• Heurnemeersen 6063
Gerard Mornie
gerard.mornie@pandora.be
• Kordaelbos 6605
Lieven Kinds 09/383.71.39
lieven.kinds@scarlet.be
• Langemeersen 6076
Alexander Van Braeckel 0473/85.45.62
alexander.tine@telenet.be
• Leiemeersen van Astene en Bachte 6109
Koen Houthoofd 09/328.11.08
koen.houthoofd@ugent.be
• Maarkebeekvallei 6670
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
• Middenloop Zwalm 6160
Chris Nuyens
chris_nuyens@telenet.be
• Munkbosbeekvallei 6151
Laurent Flostroy 0498/67.71.09
laurent.flostroy@pandora.be
• Nukerkebos-Bosheide 6641
Guy Cammaert
karien.maes@pandora.be
• Paddenbroek
Thijs Lietaer 0473/58.17.14
thijs.lietaer@telenet.be
• Parkbos-Uilenbroek 6136
Dominiek Decleyre
dominiek.decleyre@gmail.com
• Perlinkvallei 6204
Vincent Decroock 0498/10.95.39
vincent.decroock@proximus.be
• Pyreneeën-Tombele 6667
Philippe Moreaux 0476/49.24.61
moreauxphilippe1951@gmail.com
• Rooigembeekvallei 6669
Gunther Groenez 0486/16.74.30
gunther.groenez@pandora.be
• Vuilbroek 6126
Eddy Saveyn 09/380.03.00
eddy.saveyn@gmail.com
• Wijmier 6141
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
• Vallei van de Zeverenbeek 6082
Rik Desmet 09/386.46.63
desmet.rik@scarlet.be

Meander

is het driemaandelijks regionaal tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen *plus*.

Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van 7,5 euro op rekening BE49 3900 6213 0171 van Arsène en Yvette Benoot (zie ook onder ‘lidmaatschap’)

Redactie

• Jo Buysse 09/385.52.89
jozef.buysse@scarlet.be
• Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
• Norbert Desmet 0494/65.33.91
desmetnorbert@hotmail.com
• Rik Desmet 09/386.46.63
desmet.rik1@gmail.com

Kalenderverantwoordelijke

Filip Keirse 055/38.78.83
filip.keirse@skynet.be

Verzending Meander

Arsène en Yvette Benoot 09/386.38.95;
arsene.benoot@skynet.be.

Kaftfoto: meidoornspanner door Gunther Groenez

Lay-out: Jo Buysse.

Oplage: 3400.

Druk: drukkerij Graphius, Gent. Papier: Cyclusprint 90 g 100 % kringloop. Gedrukt met plantaardige inkten en oplosmiddelen.

Beste natuurvrienden

Redactie Meander

Je zal het bij het doornemen van kranten en weekbladen, of bij het bekijken van nieuws- en duidingsprogramma's op tv ongetwijfeld al gemerkt hebben: de landbouwsector staat weer op zijn achterste poten, "'t spel zit weer op de wagen". Alles en iedereen die opkomt voor natuur is de gebeten hond, en we dreigen opnieuw in een periode van verregaande polarisatie te belanden. De boeren uit de Vlaamse Ardennen namen daarbij het voortouw door actie te voeren tijdens de Omloop Het Nieuwsblad, en in de wandelgangen wordt er gefluisterd dat de tractoren tijdens de Ronde van Vlaanderen niet naast maar op het parcours zullen staan.

Waarover gaat het? Wie enkel afgaat op de berichtgeving in de pers kan de zaak maar half snappen omdat het een technische materie betreft, en de journalisten (ten dele noodgedwongen) kort door de bocht gaan. Zo'n 15 jaar geleden heeft de Europese Commissie habitattypes en soorten aangeduid die binnen de Unie moesten beschermd worden. Elke lidstaat (bij ons elk gewest) heeft sindsdien gebieden moeten afbakenen waarbinnen die habitats en die soorten voorkomen. In de Vlaamse Ardennen gaat het vooral over helling- en valleibossen, maar ook bepaalde graslanden en een beetje heide, en de leefgebieden van rivierdonderpad, beekprik en kamsalamander. Sindsdien genieten die gebieden (de SBZ's, Speciale BeschermingsZones, die deel uitmaken van het NATURA2000-netwerk) Europese bescherming. Niet al onze topnatuur behoort daartoe, maar er is wel een grote overlap met veel van onze reservaatprojecten.

Maar enkel afbakenen en zorgen dat de kwaliteit ervan niet verder achteruitging was voor Europa niet genoeg. De lidstaten moeten ook een actieprogramma maken waardoor deze gebieden in een 'goede staat van instandhouding' (zo heet dat in het ambtenarees) moeten gebracht worden. Dat houdt in dat er actieve maatregelen moeten genomen worden om de algemene milieukwaliteit van deze gebieden te verbeteren en de oppervlakte van de habitats uit te breiden waar ze te klein zijn. De Vlaamse Overheid heeft daar lang mee gewacht, maar uiteindelijk zijn alle betrokkenen (natuur- en landbouworganisaties, bos- en andere landeigenaars, industrie, gemeentebesturen etc.) rond de tafel gebracht en is er een globaal akkoord uit de bus gekomen, eerst op Vlaams en daarna op streekniveau. Dat voorziet in een lang tijdstraject in verschillende fases om de doelen concreet te maken en op het terrein te realiseren.

Momenteel loopt er een overlegronde waarin met alle betrokkenen gekeken wordt hoeveel het Agentschap voor Natuur en Bos en Natuurpunt op hun eigen gronden kunnen realiseren, en daarbij gaat het in de Vlaamse Ardennen vooral over bosuitbreiding rond de bestaande boshabitats. In volgende fases zal er ook bekeken worden hoeveel privé-eigenaars vrijwillig kunnen bijdragen, en uiteindelijk kan een en ander ook opgelegd worden. De landbouwers zullen dus grond moeten afstaan, en uiteraard zit daar een belangrijk kostenplaatje aan vast. Niemand weet hoe dit in tijden van besparingen zal kunnen betaald worden. Natuurpunt staat uiteraard achter de doelstellingen, maar er zit ook een gevaar aan vast. De bosuitbreidingen zijn voorlopig met een computermodel verdeeld onder de verschillende deelgebieden waar de kansen volgens de betrokken sectoren het gunstigst liggen. Sommige van onze reservaten zijn daardoor op papier volgestopt met bos. Dit dreigt ten koste te gaan van andere natuurtypes die ook hun waarde hebben, en waarvoor we in onze beheervisies gekozen hebben zoals grasland, wastine (grasland met verspreide bomen en struiken) of bocage (grasland of akkertjes met houtkanten, knotbomenrijen e.d.). De schoonheid van ons landschap (bv. vergezichten) kan er ook door aangetast worden.

En dan is er ook de PAS, de Programmatische Aanpak Stikstof. Een zeer belangrijk punt in het verbeteren van de milieukwaliteit, o.a. voor de betrokken habitats, is het terugdringen van de stikstofuitstoot, vooral door verkeer, industrie en intensieve veeteelt. Landbouwbedrijven met een grote veestapel dichtbij (soms in de rand van) de betrokken bossen produceren te veel stikstof, waardoor de beoogde goede staat van instandhouding onmogelijk kan bereikt worden. In afwachting van een definitieve regeling in 2019 werd een overgangsregeling getroffen waarbij er via de individuele vergunningen aan bedrijven voor gezorgd wordt dat de stikstofuitstoot in elk geval niet verder toeneemt. Elke landbouwer heeft daarvoor een paar maanden geleden een brief gekregen waarbij zijn bedrijf een code toebedeeld werd: groen (geen probleem), oranje (probleem, veestapel zal moeten krimpen) of rood (groot probleem, hervergunning kan na 2019 geweigerd worden). In de Vlaamse Ardennen zouden een 16-tal bedrijven code rood hebben gekregen, en dat zorgt uiteraard voor de grootste onrust. Hoewel de landbouworganisaties mee aan tafel zaten bij het uitwerken van de regeling gaan de poppen aan het dansen, nu duidelijk wordt wat de concrete gevolgen kunnen zijn voor de individueel getroffen bedrijven.

Ons standpunt is duidelijk. De goede staat van instandhouding moet inderdaad bereikt worden en de PAS is daarbij een onmisbaar instrument. Maar uiteraard moet dit waar mogelijk toegepast worden met vrijwaring van essentiële landbouwbelangen, en daarbij zal creativiteit nodig zijn, ook van onze kant. We willen b.v. mee helpen zoeken om de zoekzones, waarbinnen o.a. bosuitbreiding moet gerealiseerd worden, zo te lokaliseren dat concrete bedrijven kunnen gespaard worden. We dringen er ook op aan dat de afbakening van de SBZ's op termijn kan aangepast worden. Zo moet gerealiseerde of afgesproken bosuitbreiding buiten SBZ, maar er aan grenzend, mee in rekening worden gebracht, wat eveneens voor een verlichting kan zorgen van de last voor getroffen landbouwers. Maar we verwachten van de landbouworganisaties dat ze zich ook constructief opstellen. Dat houdt in dat er gestopt wordt met scheldretoriek in onze richting, want dat bemoeilijkt alleen maar de zoektocht naar oplossingen. We verwachten ook constructieve voorstellen van hun kant. Ze moeten ook het fundamentele debat durven aangaan welke landbouw we in Vlaanderen willen overhouden. De bioboeren hebben aangedragen dat een deel van de oplossing erin bestaat om het geweer van schouder te veranderen, en resoluut te kiezen voor inhoudelijke verbreding, o.a. door zich in te schakelen in duurzaam natuur- en landschapsbeheer.

Maar zelfs als we de last voor de landbouw gevoelig kunnen verminderen zal er van de kant van de overheid veel boter bij de vis nodig zijn. Zowel voor de realisatie van de instandhoudingsdoelen op het terrein als voor de compensatie van de uiteindelijk getroffen landbouwers die effectief moeten stoppen of afslanken moet budget vrijgemaakt worden. Vlaamse Overheid, zorg wat dat betreft voor duidelijkheid! Want een maatschappelijk proces laten voeren in onzekerheid werkt polarisatie in de hand, en het laatste wat we willen is oorlog.

Meidoornspanner in Parkbos-Uilenbroek

Davy De Groote en Dominiek Decleyre

Meidoornspanner mannetje *foto: Gunther Groenez*

In januari 2015 werd in het Parkbos-Uilenbroek een zeldzame nachtvlinder herontdekt: de meidoornspanner (*Theria primaria*). Het mannetje van deze soort is bruin, soms met een roze tint. De voorvleugel heeft een afgeronde punt en een donkere centrale vlek in een middenband die begrensd wordt door twee licht gegolfde dwarslijnen. De vleugels van het vrouwtje zijn gereduceerd tot bruine hoekige stompjes met een breed, onduidelijk afgelijnd donkerbruin dwarsbandje. Het vrouwtje is daarmee te onderscheiden van vrijwel alle andere vrouwtjes met (sterk) gereduceerde vleugels. Het habitat bestaat uit bosranden en struwelen, de waardplanten zijn meidoorn en sleedoorn. De soort overwintert als pop in de grond. Imago's verschijnen vanaf januari. Rupsen zijn aanwezig in april en mei.

De meidoornspanner is een buitenbeentje onder de nachtvlinders omdat de vliegperiode zo vroeg op het jaar valt: januari-maart is zijn klassieke vliegperiode, waarbij de piek eerder in januari-februari valt. Als je dan weet dat de meidoornspanner zelden grote afstanden vliegt, dan is het niet verwonderlijk dat de soort moeilijk wordt opgemerkt. De mannetjes vliegen vanaf de schemering. 's Nachts kunnen ze op kale takken van de waardplant worden gevonden, soms parend met het vrouwtje en op allerlei andere struiken in de nabije omgeving van de waardplant (o.a. braam).

Begin vorige eeuw had de meidoornspanner ongetwijfeld nog een ruime verspreiding. Hagen met meidoorn en sleedoorn waren toen schering en inslag in Vlaanderen. Toen echter in de jaren '50 fruittelers getroffen werden door perenvuur, een bacterieziekte die appels en peren aantast, maar ook meidoorn, werd deze laatste ten onrechte (!) aangewezen als boosdoener. Vele kilometers meidoornhagen zijn toen omgehakt. Dit heeft de populatie van meidoornspanner ongetwijfeld geen goed gedaan. Voor zover gekend is er in Vlaanderen geen enkele

Veel werkdagen worden besteed aan het onderhoud en planten van hagen *foto: Dominiek Decleyre*

Meidoornspanner wijfje *foto: Gunther Groenez*

populatie van de meidoornspanner meer aanwezig. Intussen neemt het aantal hagen met meidoorn en sleedoorn weer wat toe, zeker in natuurgebieden, en dat biedt opnieuw kansen, al is herkolonisatie moeilijk omwille van de niet vliegende vrouwtjes.

Nachtvlinderexperts vermoedden, na een klein aantal waarnemingen in 2011 en 2012, dat de soort nog niet helemaal uitgestorven was in Vlaanderen. De hoop leefde dat er nog een aantal onontdekte populaties zouden zijn. Op de vlinderstudiedag van 29 november 2014 werd daarover nagepraat en bij Davy De Groote rijpte het idee om gericht naar meidoornspanner (en enkele bijzondere nachtvlinders) te gaan zoeken in de Vlaamse Ardennen. In december startte het voorbereidende werk: de Vlaamse Ardennen werden doorzocht op zoek naar mooie oude meidoorn- en sleedoornstruwelen. Meidoornspanner wordt geassocieerd met oude meidoorns, niet zozeer omdat ze die specifiek verkiezen boven jonge struiken, maar omdat zo'n oude meidoornstruik in de tijd een ononderbroken habtitat heeft gevormd, dat het locale uitsterven heeft verhinderd.

Na een tip van Luk Neujens (van de 'Vrienden van het Uilenbroek') kwam het natuurgebied Parkbos Uilenbroek al snel naar voor als een ideale zoeklocatie. Dat is niet onlogisch, want de landschappelijke doelstelling van het Uilenbroek is het behoud en de

Bocagelandschap in Parkbos-Uilenbroek f: Dominiek Decleyre

uitbreiding van het 'bocagelandschap', zeg maar een netwerk van kleine hooilandjes, omzoomd met hagen en houtkanten. Daarom hebben vrijwilligers van Natuurpunt hier de afgelopen decennia de oude meidoorns gevrijwaard en honderden meters meidoorn en sleedoorn bijgeplant. Ettelijke werkdagen zijn besteed aan het planten en onderhouden van die hagen. Dat gebeurde niet specifiek in functie van de meidoornspanner (de soort was immers niet gekend), maar voor het behoud van de ecologische infrastructuur in het algemeen. Vele soorten vogels, zoogdieren en insecten hebben er immers baat bij.

...zakten ze af met zaklamp... *foto: Dominiek Decleyre*

Nu was het wachten tot een warme nacht. Op 26 januari besloten Jurgen Dewolf en Davy De Groote om hun kans te wagen. Samen met een aantal lokale vrijwilligers (Luk Neujens, Thijs Haustraete en Dominiek Decleyre) zakten ze af met zaklamp en lichtbakken naar Parkbos Uilenbroek. Indien de soort aanwezig is, kan je deze gemakkelijk opsporen door meidoorns en sleedoorns af te speuren met een zaklamp. Na minder dan een minuut was het al raak. Er werden meteen enkele meidoornspanners aangetroffen. Na het afspeuren van enkele 100-den meters haag werden op 26 januari in totaal 23 mannetjes en 4 vrouwtjes aangetroffen. Op 27 januari werd dieper in het reservaat verder gezocht door Luk, Dominiek en Stefaan Coutereel. Zo werden nog 15 extra mannetjes gevonden. Het lagere aantal vrouwtjes komt uiteraard doordat de vrouwtjes niet vliegen en dus ook minder gemakkelijk te vinden zijn. Begin februari werden daar nog enkele exemplaren aan toegevoegd.

Na slechts enkele losse waarnemingen baart de vondst van meteen 42 exemplaren en de ruime aanwezigheid in heel het reservaat groot opzien bij nachtvlinderkenners. Sinds de jaren '80 van vorige eeuw werd in heel Vlaanderen immers maar

Kinderen planten een haag foto: Dominiek Decleyre

een handvol van de zeldzame nachtvlindersoort waargenomen. Nooit eerder ging het om zo'n hoog aantal. We kunnen stellen dat dit een leefbare populatie is en bovendien de enig gekende Vlaamse populatie in de 21ste eeuw.

De laatste jaren zijn in het Uilenbroek belangrijke inspanningen gedaan om de monitoring van soorten te verbeteren, zowel door het activeren van vrijwilligers als door het aantrekken van specialisten. Het gebruik van waarnemingen.be heeft hier een belangrijke rol in gespeeld. Voor de nachtvlinders heeft het verschijnen van een veldgids met Nederlandse soortnamen de studie van de motten een enorme boost gegeven. De kennis die wordt opgedaan door de monitoring willen we nu graag meenemen in het beheer.

Welke lessen zijn er te trekken specifiek voor de vondst van de meidoornspanner in het Uilenbroek? We weten nu dat te laat snoeien de soort kan laten verdwijnen omdat de vrouwtjes zich nauwelijks kunnen verplaatsen en samen met hun eitjes verdwijnen met het snoeisel. Snoeien dient dus te gebeuren voor het uitkomen van de poppen. Als vuistregel kunnen we stellen dat het onderhoud van de hagen best gebeurt voor nieuwjaar. Uiteraard is het aan te bevelen om het onderhoud ook heel gefaseerd uit te voeren en ieder jaar slechts een deel van de hagen aan te pakken.

Bronnen

- Nachtvlinders, veldgids met alle in Nederland en België voorkomende soorten (uitgeverij Tirion Natuur)
- Vlindernet.nl: http://www.vlindernet.nl/vlindersoort.php?vlinderid=390.

De Braakmantochten: 45 jaren winters natuurgenot…

Jacques Vanheuverswyn

Vanaf 1970 ging de toenmalige wielewaalafdeling Schelde-Leie onder impuls van Daniël Packet op het einde van het jaar op excursie naar de Braakmankreek in Zeeland. Over de eerste twee tochten vond ik in mijn archief geen verslagen terug.

In groten getale leerden de Wielewalers gedurende vele jaren wintervogels kennen die in het afdelingsgebied van Schelde-Leie als zeldzaam mogen worden bestempeld. Toppers hierbij waren steeds de kol-, brand- en grauwe ganzen en de toendrarietganzen die op de zandbanken in de Westerschelde overnachtten en telkens weer langs de Braakmankreek de polders introkken in lange slierten. Soms trokken ook wel slierten van 500 kemphanen de polder in, evenals grote groepen wulpen en meeuwen. Het waarnemen van grote en middelste zaagbek, nonnetjes en brilduikers

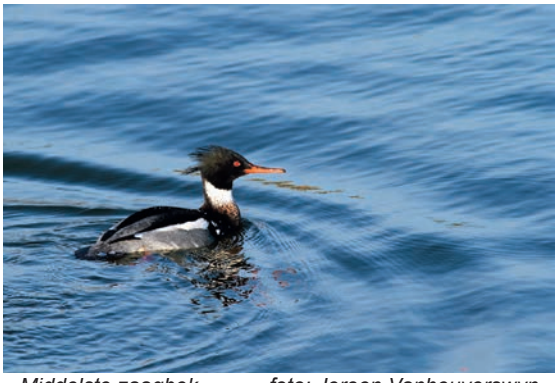

Middelste zaagbek *foto: Jeroen Vanheuverswyn*

was afhankelijk van het vriesweer. Hoe strenger de vorst hoe meer kans op mooie aantallen van deze watervogels! Af en toe werd er gebibberd en ging de snijdende wind er door de warmste jassen. Mutsen, sjaals en handschoenen waren (en zijn) onmisbaar…

De velduil was tientallen jaren een vaste gast op de dijk van de kreek en in de Paulinaschor. Onze laatste groepswaarneming dateert van december 2008. Kleine zwanen verkozen ofwel de kreek om te overnachten of de waterspaarbekkens van Philippine.

Op die tochten onder leiding van Daniël Packet en later samen met zijn zoon Wim waren regelmatig 40 tot 50 en meer deelnemers. De natuurbeleving was intens. De gidsen leerden de deelnemers de vogels herkennen. Het record aantal deelnemers was 56 personen op 26/12/1976.

In het jaarverslag van 1975 las ik: “Aan de schorre stonden wij voor een verrassing of nee… grote werken, bulldozers en opspuitingen en nieuwe industrie! Alleen het feit dat het weeral een natuurgebied was dat het moest ontgelden, weerhield ons op de terugweg om een of ander vrolijk lied te zingen…” (Fr. D.W.)

Op de loer aan de Braakman in vroegere tijden

Bijna in elk jaarverslag tref ik naast de bovenvermelde wintervogels één of meer waarnemingen aan die er bovenuit staken. Een bloemlezing hiervan som ik toch graag even op. 26/12/76: zwarte zee-eend; 26/12/77: enkele rotganzen; 30/12/79: waterpieper en een vrouwtje sneeuwgors; 28/12/1980: een groep van 30 sneeuwgorzen; 27/12/1981: niettegenstaande de ijzig koude wind en slechts 8 deelnemers toch waterral, toppereend, baardmannetje, kleine zwaan en 700 kolganzen.

In 1982 en 1983 ging de inmiddels traditioneel geworden Braakmantocht o.l.v. Daniël Packet samen door met de even traditioneel geworden Ganzentocht o.l.v. Julien Van Hecke. Ook hierbij respectievelijk 38 en 29 deelnemers. Op 26/12/1982 was de albino scholekster aan de Paulinaschor de vedette. Op 26/12/1983 was de zachte winter de oorzaak van ‘weinig wintergasten’, maar de vertrouwde soorten waren toch aanwezig…

Vijftien jaar na de eerste Braakmanexcursie trok onze natuurvereniging nog steeds naar de Braakman. Op 30/12/1984 was er intense natuurbeleving bij het waarnemen van 4 baardmannetjes vlakbij. Die dag ook een dwerggans tussen de kolganzen in de polder en een ijsduiker op de Westerschelde. Zeldzame en unieke waarnemingen hadden we er vaak. 142 vogelsoorten heb ik uit de jaarverslagen en eigen vogellijsten kunnen achterhalen! Gemiddeld 65 soorten per 'Braakmanbezoek'. Een uitschieter leverde eens 77 genoteerde vogelsoorten op… 5 keer werden meer dan 70 soorten gezien op die ene dag…

In 1993 verving ik voor het eerst Wim Packet (toen belet) als gids op de Braakmantocht. Tot 2005 trokken we met Natuurpunt Schelde-Leie er nog steeds jaarlijks naar toe. Vanaf dan wisselden we het Braakmanbezoek af met een bezoek aan het Antwerpse havengebied (Blokkersdijk, Groot Rietveld, Doel…). Midden de jaren 90 kreeg ik versterking van Gerard Mornie om de Braakmantocht mee te begeleiden. Met 20 en 34 deelnemers in 1996 en 1997 was de opkomst nog steeds groot te noemen. Daarna verminderde het aantal deelnemers (5 tot 17 deelnemers aan de laatste 10 excursies erheen).

Op zondag 28 december 2014 begeleidde ik de laatste Braakmantocht van Natuurpunt Schelde-Leie. Ja, het omvormen van de N61 tot een expresweg met dubbele vangrails in het midden, de zo goed als onmogelijkheid om nog op de dijk te wandelen langsheen de Braakmankreek (alle overstapjes zijn er weg, en de draden kunnen niet meer geopend worden). Bovendien is het natuurontwikkelingsgebied Braakman-Noord eerder een bosgebied geworden, zij het met toffe plassen… maar voor

Paulinaschor en Braakmanhaven
foto: Jacques Vanheuverswyn

bosvogels en grondeleenden hoeven wij daar niet heen te gaan. De Paulinaschor is verregaand aan het verzanden zodat de groepen bonte en drieteenstrandlopertjes en andere steltlopers er niet meer voorkomen. De Braakmanhaven is ondertussen volgebouwd met aanlegsteigers voor zeeschepen (er waren 7 schepen aan het laden en lossen tijdens onze tocht), zodat er hier geen plaats meer is voor de zeldzamere overwinterende vogels. Daarom besloot de vogelwerkgroep de tocht in zijn traditionele formule niet meer te laten doorgaan! Een klassieker verdwijnt hiermee uit ons programma. Toch zal de nostalgie naar deze klassieker wel blijven. Waar zie je immers 60 à 70 vogelsoorten op een zestal uurtjes? En dit op minder dan een uur rijden van ons afdelingsgebied. Op 31 excursies met Natuurpunt Schelde-Leie sinds 1972 waarover een verslag bestaat brachten we 793 deelnemers naar de Braakman. Een gemiddelde van 25 personen per excursie in alle weer en over de jaren heen mag bijzonder genoemd worden.

Naast de voortdurende verandering van het terrein hebben we ook de avifauna zien veranderen.
De bonte kraai zagen we er voor het laatst in 1997 en de laatste fratertjes in 1998. Wellicht zullen die nog terugkeren nu het schorrengebied vergroot. Zo hadden we op 28/12/2014 de eerste waarneming van een strandleeuwerik tijdens onze vele tochten.

Strandleeuwerik *foto: Jeroen Vanheuverswyn*

De krakeenden werden voor het eerst opgemerkt in 1996 (2ex.) en sindsdien stijgen de aantallen er. Vanaf datzelfde jaar noteerden we ook iedere keer kleine zilverreigers die er overwinteren. In 2012 zagen we er de eerste grote zilverreiger op onze excursie. Op de laatste tocht voorwaar een overwinterende groenpootruiter!
De aantallen smienten en pijlstaarten daalden spectaculair aan de Westerschelde. Ook het aantal overwinterende tureluurs en scholeksters is er gedecimeerd. De waargenomen groepen kluut blijven er in al die jaren gelijk (om en bij de 20 vogels).

Alle soorten bespreken is ondoenbaar. Toch zagen we in het natuurontwikkelingsgebied Braakman-Noord dit jaar ook voor het eerst goudvinken, een soort die ook broedvogel geworden is in de Zwinbosjes in Vlaanderen…

Wat de toekomst zal brengen weet ik nog niet zeker, maar alternatieve plaatsen zullen zeker gevonden worden en hierbij denken we aan de Sophiapolder in Oostburg en De Blikken in Groede. Misschien via andere wegen te benaderen en iets verder, maar veelbelovend. We hebben nog twee jaar om een goed alternatief uit te werken. Alle tips zijn hiervoor welkom!

Na de vos… nu de wolf?

Luc Menschaert

Eind september 2011 kon het VRT-journaal pronken met beelden van een wolf die een wildcamera op 4 augustus in Gédinne (Namen) had opgenomen. Dat er toen een wolf voor de lens verscheen, was een complete verrassing, want de ploeg van 'Dieren in Nesten' had de camera in de bossen opgesteld om een lynx te filmen. Een week tevoren had ook in Nederland een wolf zijn opwachting gemaakt. Zowel in Nederland als in België was het ruim een eeuw geleden dat een wilde wolf de landsgrenzen was binnengedrongen. Er is rond de eeuwwisseling wel veel commotie geweest over de beruchte Waaslandwolf, een mysterieus beest, allicht een hond, die in de streek van Sint-Niklaas een tijdlang de gemoederen heeft beroerd, maar het geheim van zijn herkomst in zijn graf heeft meegenomen. Zijn er nu echt wolven op komst en moeten we voortaan met die dieren rekening houden? Dat zou straffe kost zijn, want het gekibbel rond de aanwezigheid van zijn klein broertje, de vos, is in Vlaanderen nog altijd niet geluwd.

Wolf *Vildaphoto, Yves Adams*

De wolf is de voorouder van alle hondenrassen. Die wetenschap heeft niet belet dat hij na eeuwenlange vervolging in de meeste landen van Europa is uitgeroeid. Toch wisten in enkele verlaten landstreken wolven met veel moeite te overleven. Toen de wolf via de Conventie van Bern in 1979 Europese bescherming kreeg, keerden zijn kansen. De wolven zijn sindsdien aan een fameuze opmars bezig. Hun spreekwoordelijke schuwheid, het feit dat ze binnen

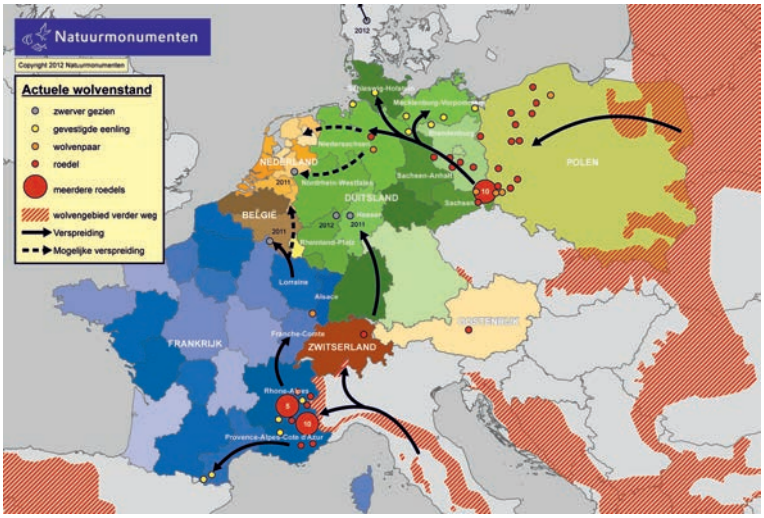

Europese wolvenstand in 2012

korte tijd grote afstanden kunnen afleggen en hun snelle voortplanting werken de herkolonisering van vroeger bewoonde gebieden in de hand. Zo hebben wolven vanuit Italië sinds de jaren '80 delen van de Franse Alpen bereikt. Ook in de Zwitserse Alpen zijn de eerste wolven gemeld. Nog in Frankrijk lopen ook in de Vogezen en in het centrale middengebergte nu enkele wolven rond en kan vanuit Spanje op elk moment aan de Franse kant van de Pyreneeën een nieuwe populatie worden opgebouwd. In Duitsland zijn de wolven vanuit het Oostblok binnengedrongen, ze worden er via zenders zeer grondig opgevolgd. Er leven nu een dozijn roedels in Oost-Duitsland en solitaire exemplaren schuiven op naar West-Duitsland. Ook de twee wolven die in Nederland en België zijn opgedoken zijn wellicht jonge dieren die op zoek naar een eigen territorium zo ver zijn doorgestoten.

Wolven kunnen overal overleven waar ruimte en eten voorhanden is. Op hun menu staan zowel grote dierlijke prooien als afval dat door mensen is achtergelaten. Waar ze uit de pas lopen door achter schapen of ander kleinvee aan te gaan, wordt de schade conform de Europese reglementering vergoed. Zolang ze niet gestoord worden, passen wolven zich wonderwel aan de omgeving aan. Waar mensen en wolven vrij dicht samenleven, verandert het sociale gedrag van de dieren: het aantal wolven in de roedels daalt en er wordt minder in roedelverband gejaagd. Moderne wolven gaan 's nachts alleen of in paren op pad. Net als Brussel en Londen hun stadsvossen hebben, zo dringen nu in delen van Italië en Roemenië wolven de stadsrand binnen op zoek naar eetbaar afval. Vuilnisbakwolven dus, een verschijnsel dat we ook kennen van zwarte beren in Noord-Amerika, sinds kort ook van bruine beren in Roemenië. De inwoners beseffen dat ze van de dieren niets te vrezen hebben en laten ze met rust. Overal waar de wolf weer opduikt, sloven natuurbeschermers zich dan ook uit om de bevolking te overtuigen dat de wolf een aanwinst is. Als je in het wild een wolf ziet, zo luidt het, panikeer dan niet, maar bekijk hem goed en prijs je gelukkig, want die beesten zijn zo schuw dat je geen tweede keer een dergelijke kans krijgt. Voor de moderne wolven kan deze visie best opgaan, maar in het verleden zijn ontmoetingen tussen mensen en wolven niet altijd naadloos verlopen.

Van de wulfven verbeten

'De tweede helft van de 16de eeuw is in ons land gekenmerkt door godsdienstige troebelen en oorlogen', schrijft Dr. M. Dierickx in 1960 in zijn herwerkte 'Geschiedenis van Zingem'. Op 22 augustus 1567 rijdt de hertog van Alva aan het hoofd van zijn Spaanse troepen Brussel binnen. Zijn Raad van Beroerten, door het volk Bloedraad genoemd, zal duizenden ter dood veroordelen. De Nederlanden staan aan het begin van de Tachtigjarige oorlog. Op het platteland woedt de beeldenstorm en de pest maakt duizenden slachtoffers. In 1586 mislukt de oogst. Ziekten en hongersnood zijn het gevolg.

'*Men gaf een dachwant ofte vierendeel lants om een pondt, daert vuer de troubelen wel twintch ponden weert was. De meinschen storven met hoopen, ende sy aeten draf, cruyden, bloet van doode peerden ende dierghelijcke saecken darmen eenen schroom ende afkeer van soude hebben. Deghene die pap en lijsebroot coesten crijghen, hem docht dat sij kermis haedden*' (Pastorij-archief Zingem).

Het aantal gezinnen daalde in Asper van 178 in 1557 naar 127 in 1600, in Eine van 244 naar 107, in Heurne van 58 naar 28, in Huise van 294 naar 200,

in Mullem van 76 naar 64, in Zingem van 200 naar 154 en in Ouwegem van 258 naar liefst 73.

'*Heel het land rondom Audenaerde was gelijck een verwilderde plaetse, in de welcke het onkruyt soo sterck was aengewassen, dat de weghen qualijck kennelijck waeren, en dat men zonder schroom niet en dierf alleene langs het landt te reysen*'.

Bij al die rampspoed waren er nog de wolven. In 1585 had het bestuur van Oudenaarde beloofd '*omme dat eenieghelijck te meer gheneghen zouden wesen devoir te doen omme die met bussen, boghen ofte andere instrumenten te schietene, ofte bij eenige ander manieren ter dood te brynghen, voor den rechter vursten poot te betalene zes ponden parisis*'.

Dit initiatief moet weinig succes hebben gekend, want op 24 oktober 1588 richtte de Kasselrij van Oudenaarde (deels gelegen in Oost-Vlaanderen, deels in West-Vlaanderen) een brief aan alle 33 '*prochieën*' om te vernemen wat de schade was die wolven aan mensen en vee hadden toegebracht.

"Eersame ende Gheminde. Alzo ons noodtzaeckelick is te wetene den nombre van de mannen, vrauwen ende kinderen mitghaders van de perden, coeyen ende calfneren, die tsedert de reductie 5 juli 1582 van dese stede op dese casselrije van de wulfven verbeten ende te nieuten ghebracht zijn, dienvolghende zo en zuldij niet laetten Ulieden daerop t'informeren onthier ende acht daghen naer de receptie van desen ende ons bij specificatie naer Ulieden beste kennesse tzelve overschrijven ten fijne wij den nombre van elcx mohgen weten zondr te wezene in ghebreke. Hiermede Ulieden den Almoghenden Heere bevelende.

T'Audenaerde desen XXIIII Octobris 1588. Ulieden Goede vrienden hooghpoincters van der Casselrye van Audenaerde.

(Get.) L. Van Spiere".

Dertien gemeenten hebben geantwoord. In Oost-Vlaanderen waren dat Huise, Ouwegem, Mullem, Nokere, Wannegem en Wortegem, in West-Vlaanderen Anzegem, Avelgem, Heestert, Vichte, Waarmaarde en Waregem. Naast huisdieren werden 149 gedode personen aan het werk van wolven toegeschreven. Voor 107 ervan was vermeld of het om mannen, vrouwen of kinderen ging. De cijfers waren respectievelijk 2, 13 en 92 of in procenten uitgedrukt zowat 2, 13 en 86 %. Meestal waren de slachtoffers gedood en ook grotendeels verslonden: "*… verslint ende gheheel opgheten zonder gheraes … gheheel vernielt en ter dood ghebrocht dat men niet en vant … vernielt ende gheheel opgheten gereserveerd 't rechter armkin … Dit lot was ook "het jonck wijf van Willem Van den Hecke…*" en "*de huusvrauwe van Steven Van Dorpe*" beschoren. Van drie kinderen wordt vermeld dat het bedelaartjes waren: "*zijnder verbeten … drie aerme kindren die huerlieden cost baden, dewelcke ons onbekendt zijn van waer dat zij waren*" en in Wannegem ging het om "*een kindt van Zynghem dwelc om zijn broot ghync*".

Enkele kinderen waren zo zwaar gekwetst dat ze nadien toch overleden: "*…soo jammerlick gheschonden datter doodt navolchde*". Ouwegem schrijft: "*So synder noch diversche meinschen seer ghequetst ende ghewont gheweest danof eeneghe ghecruepelt, mesmaeckt ende huerlieden leden verloren hebben*". Bij andere gemeenten lezen we: "*…voorts noch ontrent achthiene of twintich ghewondde, danof eenighe seere ghesconden, andere haere leden verloren hebben… een kint den roepere afgheten… item noch zo es de husvrauwe van Lansuerreus Linthout gheheel ghesconden, haer neuse af, haer een aerme af, haer een been ghesconden… de weduwe van Willem Jolyt, zeer deerlick in 't aansicht ghesconden… Mayken 's Borchgraven tot op de doodt ghemarteliseert ende afgrijselick zeere ghebeten…*".

'Hongerige wolven overvallen een groep ruiters'
Schilderij door Eugène Joseph Verboeckhoven, 1836

Stresstoestand

Waarom vielen de wolven in de middeleeuwen mensen aan en gaan ze er nu van lopen? Volgens Gie Luyts was de situatie in de middeleeuwen voor de wolven abnormaal. "Leeggeplunderde gewesten met lijken van soldaten en burgerslachtoffers,

kadavers van paarden op slagvelden, ronddolend verhongerd vee, waarvan de eigenaars vermoord of verdreven werden, verwilderende honden en katten…: dit zijn factoren die een toename van de wolvenpopulatie zeker hebben beïnvloed". Zich verplaatsende legers werden steeds gevolgd door wolven. We herinneren ons in dat verband hoe Karel de Stoute in 1477 bij Nancy in de strijd sneuvelde. Zijn stoffelijk overschot werd twee dagen later gevonden, door lijkenrovers uitgekleed en aangevreten door de wolven. Men mag aannemen dat de lijken van arme drommels uit het voetvolk nog langer op het slagveld bleven liggen. Na verloop van tijd was het luilekkerleven voor de wolven echter voorbij. Wanneer de voedselbronnen opdroogden, kwamen de wolven in een stresstoestand terecht, zodat ze zich door honger gedreven ook aan levende mensen vergrepen, mogelijk ook omdat ze door het eten van lijken de smaak van mensenvlees te pakken hadden gekregen. De volgende stap was dat ze zich op die prooien gingen toeleggen. Veelzeggend is dat voor het overgrote deel kinderen, '*coyherdere' of 'coyere*', de zwakste en dus gemakkelijke slachtoffers waren. Er was trouwens geen redelijk bestand aan natuurlijke prooidieren (reeën, edelherten, everzwijnen) aanwezig waarop de wolven konden terugvallen. Als het om aanvallen op vee ging, zullen vaak wolven de schuld hebben gekregen, waar verwilderde honden de feiten hadden gepleegd.

Ook nu nog worden op plaatsen waar geen wolven voorkomen huisdieren en wild aangevallen door verwilderde of gewoon loslopende honden. Italië bijvoorbeeld telde op het einde van de 20ste eeuw 400 tot 500 wolven binnen zijn grondgebied, terwijl het aantal verwilderde honden op 3,5 miljoen werd geschat, een verhouding van één wolf op liefst 7000 honden. Tot slot was rabiës of hondsdolheid, zowel bij honden als bij wolven, in de middeleeuwen een cyclisch optredende ziekte. In de Franse stad Bar-le-Duc dook op 16 oktober 1812 een wolf uit het niets op en beet er 19 mensen. Elf van hen stierven binnen enkele weken een pijnlijke dood ten gevolge van rabiës. Via grootscheepse vaccinatiecampagnes (in België in de jaren '80 bij vossen) komt rabiës in Europa vrijwel niet meer voor.

In Nederland woedt al jaren een discussie over de opportuniteit om een of meer roedels wolven te introduceren in de Veluwe, een van de weinige gebieden waar voor die dieren zowel ruimte als voedsel in de vorm van natuurlijke prooidieren aanwezig zijn. Zoals de situatie er nu uitziet, krijgt de natuur denkelijk zelf het laatste woord. Want als de druk van de wolven vanuit Duitsland aanhoudt, zullen de dieren allicht op eigen houtje de Veluwe ontdekken. De open ruimte die de Veluwe biedt heeft Vlaanderen niet. Kortom, hoewel er meer dan één reden te bedenken is waarom Roodkapje beter niet alleen het bos ingaat, blijft de kans dat ze daar in Vlaanderen het pad van de boze wolf kruist zo goed als onbestaande. Toch zou een eerste waarneming van een wolf in het Vlaamse gewest ook op dat vlak voor het nodige communautaire evenwicht zorgen.

Nu, in 2015, schuift in Duitsland de wolf steeds verder naar het westen op, maar heeft hij Vlaanderen nog altijd niet bereikt. Wel zijn er na 2011 een aantal 'wolven' gemeld. Waarnemingen.be (voor Vlaanderen en Wallonië) geeft 7 vermeldingen, 6 in Wallonië en 1 in Oost-Vlaanderen (een waarneming

BIO SHOP®

De Zonnebloem

Al meer dan 25 jaar vind je bij ons
alles voor een gezonde levenswijze

Het grootste gamma biologische voeding in de streek
massa's alternatieve en fair trade geschenkartikelen

Steeds 10 % korting voor NP-leden
op het ruimste aanbod natuurstudieboeken

Kom eens gezellig snuisteren in de Parkstraat 25, 9700 Oudenaarde
Tel. 055/31.64.30 oudenaarde@bioshop.be www.bioshop.be

met een vraagteken). Bij een aantal zijn foto's toegevoegd van pootafdrukken en keutels. Vooral die laatste geven uitsluitsel via DNA-onderzoek. Alle waarnemingen zijn onder embargo geplaatst. De gegevens zitten dan wel in de databank, maar de site geeft geen details over de locaties prijs om malafide bezoekers van de site de pas af te snijden. In de waarnemingensite voor de Nederlanders (waarneming.nl) is de oogst vele keren groter, liefst 82 meldingen van 02.07.2009 tot 30.01.2015. Vanwaar dat verschil in aantal? Allereerst omdat er in Nederland veel meer waarnemers actief zijn dan in Wallonië (dat nochtans landschappelijk en op het vlak van prooidieren voor wolven veruit de betere regio is). Eén geval springt er uit: de wolf -foto's van het kadaver toegevoegd- die op 04.07.2013 dood (geschoten) werd aangetroffen in Luttelgeest, een plaatsje in Nederlands jongste provincie Flevoland. Het DNA wees uit dat het een raszuivere wolvin uit Oost-Europa betrof. Een tijdlang bekvechtten de media over de vraag of het dier ter plaatse was geschoten dan wel of een stel Polen op terugreis het kadaver bij wijze van grap in Luttelgeest hadden achtergelaten. Voor de rest gelijkaardige waarnemingen als in Wallonië: foto's van sporen, keutels, zelfs zichtwaarnemingen, in dat geval altijd in een wolk van twijfels gehuld. Iemand heeft in de verte een beest met een wolfachtig uiterlijk gezien, maar wat was het? Een wolfshond, een Duitse herder of toch een wolf? Wolven, in tegenstelling tot honden, lijken op veren te lopen. Die eigenschap kan een pak kandidaat-wolven ontmaskeren. Hoe dan ook, de waarnemers zijn zeer kritisch, er wordt geen enkele vermeende wolf als 'zeker' gemeld.

Youtube biedt een heel arsenaal aan filmpjes aan over wolven en de reacties die deze nieuwkomers in het Duitse landschap bij de bevolking losweken. Klik voor een verrassend mooie opname op http://www.rtlnieuws.nl/nieuws/opmerkelijk/boswachter-oog-oog-met-wolvenfamilie

Plaats van gebeuren: een stuk bos en heide ergens in Niedersachsen, dichtbij de grens met Nederland. Er zouden al een 50-tal wolven leven in deze Duitse deelstaat, maar die lopen niet rumoerig rond. Boswachter Robert de Mol -de held van het verhaal- vertelt dan ook hoe hij in zijn wildste dromen ooit eens een wolf hoopte te zien in zijn bosgebied. Hij krijgt er meteen acht voorgeschoteld, twee oude en zes jongen. Eerst spelen de wolven kamikaze bij het oversteken van de verkeersweg. Wat later zien we fantastische beelden van het zenuwachtige groepje jonge wolven dat de boswachter vanop afstand aanstaart met blikken waaruit zowel belangstelling als wantrouwen spreken. Boswachter de Mol had zijn auto bij de hand, mocht er wat mislopen. Maar wat doe je als je met je kroost midden in het

Wolvenroedel gefilmd door Robert de Mol

bos op dergelijk gezelschap stuit? Verzeker je de kindjes "Heus, die doen niks, het staat zo in de boeken" of komen dan toch de primitieve angsten boven? Honderd kilometer meer naar het zuiden en de acht wolven van Niedersachsen waren in onze Ardennen beland. Dan nog een flink eind lopen in noordwestelijke richting en ze stonden in Vlaanderen… voor een muur van autowegen, lintbebouwing, industrieterreinen, en hier en daar een vlekje groen. Wat moeten wolven hier komen zoeken, behalve heel veel miserie?

Nvdr: wolvenplan

Het zal wel geen verwondering wekken dat noch in Vlaanderen, noch in Wallonië de overheid een visie heeft over wat er moet gebeuren als de wolf ook bij ons opduikt. Nederland had zich al voorbereid met een wolvenplan: http://www.wageningenur.nl/nl/project/Wolvenbeschermingsplan.htm.

De geschiedkundige gegevens komen uit:

- Dr. M. Dierickx S.J. Geschiedenis van Zingem. 1960.
- Gie Luyts. Met vryaerts en resoelen. Het verdwijnen van de wolf in Vlaanderen. 2002

Het eerste deel van de tekst verscheen in 2012 in Westerring, het contactblad van de heemkring Eine, Heurne en Mullem.

Meer historische gegevens over de wolf in Vlaanderen vindt men bij G.Tack e.a.. Bossen van Vlaanderen.1993.

Dank aan Robin en Sabine Vanheuverswyn voor het doorsturen van het wolvenfilmpje.

Van koninklijke vogels

Jo Buysse

De titel wekt misschien de verwachting iets te zullen lezen over bijzondere vogels die door hun grootte, kracht of sierlijke verschijning indruk maken. Neen, het gaat niet over zeearenden, oehoe's of zwanen, wel over een paar sympathieke dwergvogels die toch iets koninklijks in zich hebben, of tenminste toch in hun naam dragen.

Het allerkleinste vogeltje dat daarvoor in aanmerking komt is het goudhaantje, van bekpunt tot staartuiteinde amper 9 cm lang en met een gewicht van gemiddeld 6 gram. Om het wat tastbaarder te maken: 10 goudhaantjes wegen samen zoveel als een kippenei... Het ganse jaar door is het bij ons te zien, maar wel met de nodige moeite, vooral hoog in het naaldhout. Te horen ook, 's winters door een ijl roepje en in de broedtijd ook door een zeer hoog en tamelijk monotoon rateltje, dat alleen gehoord wordt door heel oplettende mensen met gezonde oren.

De naam 'goudhaantje' duikt al op bij Houttuyn, een auteur die in de achttiende eeuw het werk van Linnaeus in het Nederlands bewerkte. Goudhaantje was toen volgens Houttuyn de officiële Nederlandse naam. Sinds enkele jaren terug de CSNA, de *Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna,* de meeste verkleinwoorden uit de Nederlandse vogellijst schrapte heet het vogeltje nu goudhaan. Over die schrapping woedt tot op de dag van vandaag een hevige controverse met vooral gevoelsargumenten. Voorstanders schermen met efficiëntie, tegenstanders met het verloren gaan van traditie. Wij houden het hier op goudhaantje. Maar haan of haantje, het doet toch vreemd aan de naam van dat kwetsbare, tere beestje te verbinden met de kloeke Canteclaer. Waarom dan die verwijzing?

Goudhaantje en zijn gouden kuif foto: Gerard Mornie

Op bovenstaande foto zie je dat het goudhaantje op de kruin een zwartomzoomde gele, zeg maar gouden kuif heeft die het bij opwinding ook nog eens rechtop kan zetten. Dat is natuurlijk ook net wat de haan heeft: een rechtopstaande kam, die weliswaar rood is, maar wel op dezelfde plaats waar het goudhaantje zijn kuif heeft. Vandaar.

Maar we zouden het toch hebben over koninklijke vogels? Nu, de wetenschappelijke naam van het goudhaantje is *Regulus regulus*, een verkleinwoord van 'rex,', of koning. Een koninkje dus. In het Frans heet het roitelet huppé. Roitelet is eveneens een verkleinwoord van roi, koning, en huppé betekent gekuifd. Een neef van het goudhaantje, het vuurgoudhaantje, *Regulus ingnicapilla*, noemen de Fransen roitelet à triple bandeau. Ignicapilla zou men kunnen vertalen als: met vuurrode haren, wat verwijst naar de fel oranje kuif of kruinstreep bij het mannetje. A triple bandeau, met drie (hoofd)banden, verwijst naar de omrande kuif, de witte wenkbrauwstreep en de zwarte oogstreep. Voornamelijk door die laatste

TUINAANLEG
EN -ONDERHOUD
alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen
MICHAEL BEKAERT
Ganzendam 9 - 9890 Vurste
Tel: 0497/43.01.79

Jan FRANCOIS
Landmeter-expert
Gentse Steenweg 138
9620 Zottegem
09/361 03 00
jan.francois@telenet.be
www.aardbol.be

Dierenartsenpraktijk
'Blauwesteen'
Dierenartsen De Pourcq Bernard
en Moreaux Philippe
Blauwesteen 43 te 9600 Ronse
www.dierenartsenpraktijkblauwesteen.be
tel: 055/21.38.19
uit sympathie

Vuurgoudhaantje *foto: Steven Van den Bussche*

twee kenmerken verschilt het vuurgoudhaantje van het goudhaantje.

Waardoor zou dan het goudhaantje, of vuurgoudhaantje, aan een koning doen denken? Enerzijds heeft het te maken met de kleur en vorm van de omzoomde kuif waardoor het geheel, met een flinke dosis verbeelding, het uitzicht van een koningskroon krijgt. Maar even belangrijk voor hun koninklijke status in het volksgeloof is een oude Griekse sage over de koningsverkiezing bij de vogels, die we hieronder bij de winterkoning zullen bespreken maar die, naar believen, ook van toepassing is op de goudhaantjes of nog andere kleine vogels, waaronder bv. ook de bladkoning.

Koning van de winter, en van meer...

Winterkoning, de vlag omhoog *foto: Gerard Mornie*

De winterkoning, neen, geen verkleinwoord deze keer. Om beide kampen tevreden te stellen en vooral omdat zal blijken dat we hier te maken hebben met een echte koning, waarvoor alleen veel respect past, en verkleinwoorden doen daar soms afbreuk aan, zeker in dit geval. De winterkoning dus, het roodbruin vogeltje dat door de meeste mensen gekend is omdat het in vrijwel alle, niet al te kale tuinen voorkomt, verrassend luid zingt en altijd zijn opgewipte staart toont. Als een vlag, als teken van zijn koninklijke waardigheid, zeggen sommigen. Hij is iets groter dan het goudhaantje maar blijft toch een lilliputter met maten 9,5 cm en 9 gram, ongeveer.

Het eerste deel van zijn naam geeft aan dat hij zich ook in de winter vlot laat zien, dan af en toe ook zingt en daardoor een opvallende verschijning in dat seizoen mag genoemd worden. En hij draagt ook 'koning' in zijn naam. Het al eerder vermelde verhaal over de koningsverkiezing bij de vogels brengt ons meer duidelijkheid.

Ja, er werd in oeroude tijden een verkiezing gehouden onder de vogels om te bepalen wie van hen koning zou worden. Niet wie het meeste stemmen zou behalen, wel wie het hoogst kon vliegen zou de winnaar zijn. "Wie niet sterk is moet slim zijn", moet de winterkoning gedacht hebben en hij verstopte zich in de veren van de arend. Toen nu alle vogels hun maximale hoogte bereikt hadden waarbij vanzelfsprekend de arend het hoogst was geklommen, deed de winterkoning er nog een halve meter bovenop en werd dus winnaar en koning.

Maar, zoals bij elke verkiezing zijn er ontevredenen en is er een kiescommissie. Er werd dus klacht neergelegd wegens bedrog, heel terecht lijkt ons, en de commissie besloot tot het organiseren van een tweede proef. De voorgestelde proef mag origineel genoemd worden, zeker wanneer het hoogvliegers betreft. De kandidaten moesten om het diepst in de grond trachten door te dringen. De arend was hierbij niet bevoordeeld, om het zacht uit te drukken. Het was een onmogelijkheid, van dezelfde orde als deze voor een kameel om door het oog van een naald te kruipen. De kleine winterkoning van zijn kant kroop onmiddellijk in het eerste het beste muizenholletje en won ook de tweede proef.

Hier moeten we even blijven stilstaan bij de wetenschappelijke naam van de winterkoning, *Troglodytes troglodytes*, wat holbewoner betekent. Op het eerste gezicht een vreemde bewering, omdat de winterkoning geen typische holbewoner is zoals spechten, ijsvogels of sommige mezen. Wel maakt hij op de meest onwaarschijnlijke plaatsen een bolvormig nest met zij-ingang, meestal, maar lang niet altijd, dicht bij de grond. In die zin kan men dus het nest als een hol beschouwen en is holbewoner een terechte benaming. Maar heel misschien gaf ook de

Op de meest onwaarschijnlijke plaatsen f: Gerard Mornie

afloop van de tweede proef inspiratie aan Linnaeus om de in het muizenhol gevangen winterkoning een holbewoner te noemen. En gevangen was hij zeker, want opnieuw was er grote ontevredenheid ontstaan bij de verliezers, er was protest, zelfs opstand en... actie.

De uil, die om zijn wakkere blik bekend stond, werd voor het muizenhol als bewaker opgesteld om te verhinderen dat de winterkoning het hol levend zou verlaten. Helaas viel de schildwacht 's nachts in slaap waardoor het vogeltje kon ontsnappen. De uil werd, en wordt daarom nog altijd door vogels uitgejouwd en durft sindsdien alleen nog 's nachts op jacht te gaan. Maar ook de winterkoning beleeft aan zijn koninklijke status maar weinig genoegen. Als je hem voorzichtig en schuw door het kreupelhout en onder struiken ziet sluipen, weet dan dat het de achterdocht en de twijfel is die hem sinds zijn avontuur niet meer verlaat... Ben ik wel een koning?

Bronnen

- http://www.etymologiebank.nl/trefwoord/winterkoning
- Eigenhuis Klaas J., 2004, Verklarend en Etymologisch Woordenboek van de Nederlandse Vogelnamen, Stichting Dutch Birding Association, ISBN 90-808433-1-8.

Petitie: help de Leienatuur!

Herman Nachtergaele; Natuur.koepel vzw

De Vlaamse regering besliste al in 2006 om 500 ha natuur te herstellen in de Leievallei als onderdeel van het Seine-Scheldeproject. Eind 2014 werd deze doelstelling door minister Weyts en minister Schauvliege plots verminderd naar 300 ha. Natuurpunt kan hiermee niet akkoord gaan. De inwoners en kinderen van de natuurarmste regio van Vlaanderen hebben recht op elk van de beloofde 500 ha. **Teken onze petitie en help de Leienatuur.**

Waarover gaat het?

Europa besliste in 2004 om een aantal grote infrastructuurprojecten voor internationaal transport uit te voeren (de zogenoemde TEN-projecten). Eén daarvan is de verbinding van het Seinebekken via de Oise, het nieuw Canal du Nord in Frankrijk, naar de Leie en zo via het kanaal Gent-Terneuzen naar de Westerschelde. De vaarweg wordt aangepast aan grootschalig containertransport (3 lagen) via duwvaart. Dit alles heet het Seine-Scheldeproject.
Door een beslissing van de Vlaamse regering in 2006 werd aan de infrastructuurwerken voor de Leie grootschalig natuurherstel gekoppeld, het project Rivierherstel Leie.

Waarom heeft de Leievallei een project rivierherstel nodig?

De Leie is doorheen de jaren geëvolueerd van een rivier naar een artificieel kanaal, vooral door de aanpassingen sinds de jaren '70. Zo is de natuurlijke overstroombaarheid van de vallei verdwenen (oorspronkelijk 1300ha). De meeste 'natte Leiemeersen' waar voor enkele decennia nog duizenden vogels in overwinterden werden toen gedraineerd, opgevuld met slib, of werden een stortplaats. Quasi alle gronden werden nadien omgezet in intensieve landbouwgrond. Deze krijgen nog steeds veel mest en sproeistoffen te verwerken die in het rivierwater terecht komen. Samen met de industrialisering en de toegenomen verhardingen en bebouwing in de Leievallei zijn daardoor zeer veel natuurwaarden verloren gegaan.
Tegelijk is ook een deel van de buffercapaciteit tegen overstromingen verloren gegaan en is het risico op

overstromingen in woonkernen toegenomen.
Toch is het mogelijk een deel van de verloren natuur te herstellen. En precies dat is de bedoeling van het project Rivierherstel, dat 500 ha natte natuur wil herstellen in de vallei.

Natuurherstel voor de mens

Leievallei na natuurherstel foto: Herman Nachtertgaele

De sponswerking van valleigebieden is belangrijk tegen overstromingen maar werkt tegelijk als waterinfiltratiezone. Daardoor wordt het grondwater aangevuld en worden we voorzien van voldoende drinkwater. Door de klimaatverandering worden deze zaken alsmaar belangrijker. Bescherming en herstel van de Leienatuur is dus een onderdeel van het klimaatbeleid.
Maar natuur is ook nodig om op een aangename manier te kunnen recreëren in eigen streek en om tot rust te komen. De lokale economie, horeca en toerisme worden daar beter van.
We willen natuur in eigen streek als tegengewicht voor de toenemende druk van de verstedelijking en als uitlaatklep voor onze jachtige levenswijze. Onze streek heeft een uitgesproken tekort aan groen en natuur. Recent onderzoek toont aan dat dit een belangrijke reden is waarom veel jongeren de streek verlaten. De demografische voorspellingen voor onze regio zijn dan ook niet mals (voor Kortrijk voorziet men tegen 2030 een verlies van 3000 inwoners).
En uiteraard is nieuwe natuur in de Leievallei belangrijk voor de planten en dieren die erin thuis horen. Zo hopen we dat vogels als de ooievaar kunnen terugkeren naar hun thuisbiotoop.
Wij willen natuur dichtbij kunnen beleven, samen met onze kinderen en kleinkinderen.

Project Rivierherstel is niet vrijblijvend voor Europa

Het Leieproject wordt voor een deel betaald met Europese subsidies. Dergelijke infrastructuurprojecten moeten ook voldoen aan de Europese milieuwetgeving, onder meer aan de ‘Kaderrichtlijn Water’ die wil dat rivieren zoveel mogelijk in een goede ecologische toestand worden hersteld. Voor de Leie is er veel werk aan de winkel. Het natuurherstel in de Leievallei is daarom een verplichting. De Europese Commissie heeft dit in een beslissing van 2008 nadrukkelijk mee opgenomen als onderdeel van het project voor de infrastructuurwerken aan de Leie.

Voldoen aan de MER-plicht

Een megaproject zoals de Leiewerken is onderworpen aan nog een andere Europese wetgeving: de Milieu Effect Rapportage (MER-plicht). Voor het hele project is een MER rapport opgemaakt dat de milieu-effecten voor mens en omgeving in detail beschrijft, zowel van het infrastructuurdeel als van het rivierherstel. In dit ‘Plan-MER’ wordt de noodzaak van de 500 ha natuurherstel duidelijk gemotiveerd. De conclusies werden door de Vlaamse regering aanvaard en vormen het bindend kader voor realisatie van het hele project. Nu negeert de

Rietorchis en ratelaar in Blekerij Deinze f: Rik Desmet

Vlaamse regering haar eigen MER-wetgeving en ondergraaft ze de juridische fundering van het hele Seine-Scheldeproject. De politici in de regering die dit naast zich neerleggen spelen dus een gevaarlijk spel dat de belastingbetaler veel geld kan kosten (In het contract met Europa is een boeteclausule

opgenomen als men zich niet aan de afspraken houdt).
Het zal de reputatie van Vlaanderen in Europa geen deugd doen als men zich eenzijdig onttrekt aan dit contract. Want Vlaanderen wil in de toekomst nog heel wat werken doen aan de waterwegen met Europees geld. De manier waarop het Leiedossier wordt afgehandeld zou wel eens een grote rol kunnen spelen in de beoordeling van volgende subsidie-aanvragen.

Wat wil Natuurpunt?

Natuurpunt wil dat het beleid dat in 2006 werd beslist en herhaaldelijk werd bevestigd, volledig wordt uitgevoerd. 500 ha natuurherstel is een minimum als men kijkt hoeveel natuur er in de loop der jaren vernietigd is langs de Leie en daar moeten de verantwoordelijke politici zich aan houden.
Wij steunen de vraag van de landbouwsector om daarbij de nodige compensaties te krijgen.

Hoe moet het nu verder?

Een taakgroep binnen de Vlaamse administraties moet tegen eind juli 2015 rapporteren aan de Vlaamse regering en een concrete afbakening van 300 ha voor natuurherstel op papier zetten. Met Natuurpunt zijn we betrokken in dit overleg. We volgen de voorstellen kritisch op, maar hebben duidelijk laten horen dat voor ons deze eerste 300 ha slechts een tussenstap is en dat we blijven gaan voor de beloofde 500 ha natuurherstel. Na meer dan 10 jaar voorbereiding willen we ook de eerste uitvoeringen zien op het terrein, op korte termijn.

Een petitie als steun aan het project

Met de petitie **www.helpdeleie.be** willen we aantonen dat er, in tegenstelling tot wat sommige politici beweren, wel een groot maatschappelijk draagvlak is voor méér natuur langs de Leie. En dat we eisen dat de ministers hun woord houden. Maak zoveel mogelijk mensen warm om mee te tekenen!

KIES VOOR BIO-GROENTE- EN FRUITPAKKETTEN
- eigen teelt
- akkervers
- seizoensgebonden
- 15 afhaalpunten (depots)

Blauw Kasteel BVBA
Afdeling: Gastvrije Aarde
Koekoekstraat 17
9667 Horebeke Tel: 055/498791

OF BEZOEK ONZE HOEVEWINKEL
- dagelijks verse groenten en fruit
- dagvers biologisch brood en gebak
- biologische zuivelproducten en vleesvervangers
- herboristerij en natuurzuivere verzorgingsproducten

Openingsuren hoevewinkel: ma, di, do, vrij: 10u-13u en 15u30-18u30
woe: 13u30-18u30, zat : 9u-17u

Voor meer info, surf naar:
www.gastvrijeaarde.be
www.blauwkasteel.be

BLAUW KASTEEL SCHELDEWINDERS BIOLOGISCHE GROENTETEELT
Gastvrije Aarde

BEATRIJS boeken, boeken & boeken
www.beatrijs.be
BOEKHANDEL
Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel: 055/31.44.77
Fax: 055/30.03.45

Fiets Licht
ik fiets voor u.
WWW.FIETSKOERIER-FIETSLICHT.BE

LE ROY RINASSUR BVBA
Warandestraat 17, 9810 Nazareth
Tel: 09/385.44.60 - 09/385.61.32
e-mail: leroy@rinassur.be
Crelan
verzekeringsmakelaar nr. 13839
ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN
VERZEKERINGEN

DZ: Natuurpunt afdeling Deinze-Zulte
GZ: Natuurpunt afdeling Groot Zingem
HRZ: Natuurpunt afdeling Herzele
HOU: Natuurpunt afdeling Houtem
IWG: Invertebratenwerkgroep Lampyris
JNM: Jeugdbond voor Natuur en Milieu
KBE: Kern Werkgroep bos t'Ename
KRB: Kern Rondom Burreken
MOW: Milieufront Omer Wattez
NWB: Nationale Werkgroep Botanie
NWG: NatuurstudieWerkGroepen Vlaamse Ardennen-*plus*
OUD: Natuurpunt afdeling Oudenaarde-*plus*
PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
PAWG: Paddenstoelenwg. Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
RLVA: Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen
RO: Natuurpunt afdeling Ronse
SL: Natuurpunt afdeling Schelde-Leie
TW: Trage Wegen vzw
VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen
VA*plus*: Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
VUB: Vrienden van het Uilenbroek
VWG: Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
WMB: Werkgroep Munkbosbeekvallei
WMBV: Werkgroep Maarkebeekvallei
ZV: Natuurpunt afdeling Zwalmvallei
ZWG: Zoogdierenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*

Zaterdag 11 april 2015

DZ: onze afdeling gaat vreemd: wandeling in Poperinge. Gidsen Guido Quaghebeur en Jürgen Loones, tel. 0486/32.61.03. Afspraak om 9u30 op het marktplein van Roesbrugge (Roesbruggeplein) of kostendelend rijden vanaf de kerk van Petegem (rond punt) om 8u15. Einde in Poperinge om 16u. 's Morgens verkennen we de Westhoek langs het Dode IJzerwandelpad (Roesbrugge-Haringe). Een natuurexploratiepad leidt langs de Zwijnbeek, de Kerkebeek, de IJzer en de Heidebeek. Zij vormen een natuurlijke landsgrens. Via land-, kerk- en rustige wegen komen we in het pittoreske dorpje Haringe, waar Guido ons laat kennismaken met de natuurgebieden van Natuurpunt Poperinge-Vleteren en het geelgorsproject. In de namiddag worden we door Jürgen voorgesteld aan de Rode Bosmieren in de Sixtusbossen (Poperinge-Vleteren). We maken kennis met een lappendeken van bosperceeltjes ten noorden van Poperinge waar een aantal bosranden druk bewoond zijn door bosmieren, uniek voor het zuiden van West-Vlaanderen. Misschien treffen we er ook de mierenzakkever aan. Meebrengen: verrekijker, goed schoeisel (laarzen bij vochtige periode), picknick. 's Middags kunnen we in een herberg onze picknick nuttigen.

Zondag 12 april 2015

VWG+OUD: Vroegemorgenzangtocht te Oudenaarde. Gids: André Wandels, tel. 09/383.66.25. Samenkomst om 6u15 aan de vrije parking aan de vestingen te Oudenaarde (einde van Minderbroederstraat). We luisteren en genieten van de vogelzang van de eerste boodschappers van de lente. In dit deel van de lente zijn al meer soorten vogels terug van het verre Zuiden. Ideaal dus voor de beginnende vogelliefhebber om kennis te maken met een paar nieuwe vogelwijsjes. Einde omstreeks 9u15. Meebrengen: laarzen, verrekijker. Zie ook 17 mei.

HRZ: Voorjaarswandeling. Gids: Frederik Dierickx. Vertrek om 9u30 aan de kerk van Sint-Antelinks (Herzele). Thema: voorjaarsbloeiers. Einde rond 12u30.

ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen. Geopend van 14u tot 18u. Adres: Boembeke 18, 9660 Brakel.

Zaterdag 18 april 2015

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm. Koen Gintelenberg, tel. 055/60.45.21. Afspraak om 10u aan de Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel. Einde rond 17u. Afspraakplaats wordt per mail rondgestuurd ifv de uit te voeren werken (mail voor opname in de mailinglist). Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, werkhandschoenen.

Zondag 19 april 2015

VA+WMBV: Gezinswandeling in de Maarkebeekvallei. Gids: Johan Cosijn, tel. 055/30.98.10. Samenkomst om 14u aan de kerk van Maarke voor een natuurwandeling in de Maarkebeekvallei met speciale aandacht voor de voorjaarsbloeiers in het Eeckhoutbos en het Longkruidbosje. De Maarkebeekvallei strekt zich uit over de gemeenten Oudenaarde, Maarkedal en Horebeke en is grotendeels gelegen op de noordelijke (steile) flank van de Maarkebeek en doet denken aan de landschappen van Valerius De Saedeleer. Einde om 17u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen, verrekijker.

HRZ: Natuur zonder Grenzen. Thema: Jongerendag. Oude Steenbakkerij, Kauwstraat, Sint-Lievens-Esse. Programma: http://www.natuurzondergrenzen.be/index.php of via de site van NP Herzele www.natuurpuntherzele.be Info: Steven Rowaert, Duivenbos Herzele, 0478/225749. Unieke samenwerking tussen 3 Natuurpuntbesturen (Herzele, Haaltert, Sint-Lievens-Houtem). Een kinderactiviteit (leeftijd lagere school) waarbij (respect voor) de natuur centraal staat, waarbij verschillende lokale verenigingen en organisaties onderling samenwerken en de steenbakkerij als site in de kijker staat als een unieke en te koesteren plek. Terwijl de ouders deelnemen aan één van de 3 wandelingen (landschapswandeling, literaire wandeling, kunstroute (Arpia)) leven de kinderen zich uit in workshops die georganiseerd worden door verschillende verenigingen en organisaties (JNM, Velt, De Pastorie, Arpia vzw, De Kollebloem, KVLV SLEsse...). Gedurende deze activiteit gaat ook een infomarkt door van aanverwante verenigingen en organisaties: VOC, Inbo, Wereldwinkel, Climaxi vzw,... Start om 14u en afsluiting met feestelijke receptie om 17u.

ZV: Wandeling Perlinkvallei i.s.m. Velt. Info: Vincent Decroock, tel. 0498/10.95.39. Afspraak om 14u thv Molenberg 9 te Zwalm. Einde rond 17u. Bezoek aan de Perlinkvallei met zijn gevarieerd landschap van bosjes, weiden, akkers en met bijzondere aandacht naar voorjaarsflora en het leven in de poel. Meebrengen: Aangepaste kledij en schoenen.

ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen. Geopend van 14u tot 18u. Adres: Boembeke 18, 9660 Brakel.

Maandag 20 april 2015

DZ en VWG: cursus 'vogelgeluiden in bos en riet': theorieles 2.

Vrijdag 24 april 2015

ZV: Familiewandeling rond Vleermuizen in de Steenbergse bossen. Info: Chris Nuyens, tel. 0495/67.96.15. Afspraak om 20u aan de straat Steenbergen te Zottegem. Einde omstreeks 22u. Zoektocht naar vleermuizen in de Steenbergse bossen met een batdetector. Meebrengen: Aangepaste kledij en schoenen + een klein lichtje.

Zaterdag 25 april 2015

KBE: Werkdag Bos t'Ename. Contactpersoon: Pieter Blondé: 0488/36.22.79 en Guido Tack 0474/90.02.30. Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien. Samenkomst aan de loods, Boskant 56 (nieuwe straatnaam i.p.v. Braambrugstraat 43). Aanvang om 9u en/of 13u30. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

PWG: Streeptocht en Beginnerstocht in het Raspaillebos te Geraardsbergen. Gidsen: Henk Coudenys, tel.09/386.97.11 coudenys.henk@belgacom.net en Dirk Fiers (beginnerstocht) tel. 0494/39.52.97). Afspraak om 14u aan de parking Kapellestraat (Bosberg) tegenover de kapel. Voorjaarsflora in oud bos, bronbos en in de bermen van trage wegen. Inventarisatie hogere planten ifbl kwartierhok E3 46 34 + educatieve plantenwandeling voor beginners. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, eventueel loep en flora.

NWB: Plantenstudiedag in het Kravaalbos te Meldert (Aalst) in samenwerking met PWG Allium. Gids: Paul Van den Bremt, GSM 0474/90.02.49. Samenkomst aan het Hof te Putte (Putstraat 99, Meldert) om 9u30. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok D4.52.31, met voorjaarsflora van het bos, beekvallei en vijver, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met

drank.

Zaterdag 25 april 2015

KRB: Snoeidemonstratie in de hoogstamboomgaard. Afspraak om 10u aan Perreveld N°14 te Zegelsem. Een ervaren snoeier legt je de basisprincipes uit van het snoeien van fruitbomen. Op enkele uren tijd krijg je de nodige praktische informatie waarmee je zelf aan de slag kan om je eigen bomen te snoeien. Niet te veel theorie, maar duidelijk uitgelegd in de praktijk van de hoogstamboomgaard. Inlichtingen en inschrijvingen bij Ludo Vanderlinden (0479/46.69.37, vanderlinden.lu@telenet.be). Deelname aan de snoeidemo kost 5 euro per persoon voor niet- leden van Natuurpunt. Leden betalen geen bijdrage.

Zondag 26 april 2015

OUD: Voorjaarswandeling Koppenbergbos. Gids: Xavier Coppens, tel. 0476/60.37.85 Samenkomst om 14u ingang in de Hospitaalweg, Maarkedal, parkeren kan in de Oude Steenweg. Einde omstreeks 17u.

GZ: Familiale wandeling door de Scheldemeersen. Gids: Eddy Van Den Abeele 0474/62.20.52. Samenkomst om 14u aan Zingembrug kant Zingem. We wandelen langs de trekweg naar de Spettekraai, de Weiput en de Kleiput. We keren terug langs de Weistraat. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, veldgidsen, evt telescoop.

DZ: op stap in de Vlaamse Ardennen. Gidsen: Noël De Loof (voormiddag) en Karel De Waele (namiddag). Start om 9u aan het kerkje van Kwaremont (Kwaremontplein). Einde rond 17u. Met een knipoog naar de vroegere Vlaamse Ardennendag trekken we zelf voor een hele dag naar de Vlaamse Ardennen. In de voormiddag wandelen we met Noël in Kwaremont. De wandeling loopt voor een derde over het parcours van de ronde. We speuren naar drinkbussen en andere resten van fietsen maar genieten vooral van de natuur. In het Kalkovenbos vinden we boshyacint, bosanemoon, éénbes en andere voorjaarsbloeiers. In de namiddag neemt Karel ons mee naar Etikhove. Hier wandelen we in het landschap van de schilder Valerius De Saedeleer met de typische bomenrijen langs de Maarkebeek. Maar we worden er ook met onze neus gedrukt op de geologische realiteit in de ondergrond, die verantwoordelijk is voor een enorme grondverglijding en maken we ook kennis met enkele pareltjes uit de plantenwereld zoals paarse schubwortel... en wie weet zien we ook de grote gele kwik aan de oude watermolen. Meebrengen: verrekijker,goede wandelschoenen, picknick. Tijdens de middag kunnen we onze picknick nuttigen in een herberg.

ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen. Info: Jan François, 09/361.03.00. Molen doorlopend open van 14u tot 18u in de Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel.

ZV: Familiewandeling. Info: Jan François, 09/361.03.00. Om 14u start een voorjaarsflorawandeling. Einde omstreeks 16u. Afspraak aan de Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel.

KRB: Babyborrel bij de familie Exmore. Begeleiding: Filip Hebbrecht (055/49.55.63, filip.hebbrecht@pandora.be). Afspraak om 14u aan Perreveld thv N°14 te Zegelsem. De exmore pony's, die samen met de Galloway runderen instaan voor de extensieve begrazing in het Burreken, hebben er een veulentje bij. We bezoeken deze unieke kudde en komen alles te weten over de wastine en haar bewoners. Bovendien kleurt het Burreken in deze tijd van het jaar weer blauw en wit dankzij de vele duizenden boshyacinten en bosanemonen. Een natuurfenomeen dat je niet mag missen.

Vrijdag 1 mei 2015

HOU: Vroege vogels wandeling tussen Cotthem en Oombergen. Gids: Roman Eyckerman. Samenkomst om 5u in de Oombergenstraat, ter hoogte van de kerk, 9620 Oombergen (Zottegem). Bij het krieken van de dag gaan we op pad in een mooi stukje natuur, gelegen tussen Oombergen en Cotthem. We gaan op zoek naar vogels en vogelgezang in bosgebied en open terrein. Roman Eyckerman leert ons hoe je een vogel kunt herkennen aan zijn zang. Meebrengen: stevig schoeisel, eventueel verrekijker en vogelgids. Meer info: www.natuurpunthoutem.be of mail naar nphoutem@gmail.com.

Zaterdag 2 mei 2015

DZ en VWG: cursus 'vogelgeluiden in bos en riet': praktijk 1: wandeling in Zeveren. Gidsen Koen Bilcke en Etienne Colpaert. Start om 9u30 aan de kerk van Zeveren. Einde rond de middag. Uitleg over deze cursus: zie 23 maart.

Zondag 3 mei 2015

RO: Voorjaarswandeling in de Ronsische reservaten in samenwerking met natuurliefhebbers uit de Waalse kant van de 'Vlaamse Ardennen'. Informatie: François. ronsse@scarlet.be, tel 055/21.48.98. Aansluitend aan de wandeling wordt een receptie aangeboden in Hof ter Guchten. Samenkomst om 14u bij Hof ter Guchten, Rotterij 278 te Ronse, einde voorzien rond 18 u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel.

DZ: Natuurpunt viert kermis in Wontergem. Gidsen: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 of gsm (enkel die dag) 0474/77.82.76. Samenkomst om 14 u aan de kerk van Wontergem. Einde omstreeks 17u. De bloemetjes, de bijtjes, de plantjes en de beestjes leren ons dat het ook in Wontergem allemaal draait rond eten en gegeten worden. Jaja, 't krioelt van 't leven in de vallei van de Vondelbeek... Zo vond ook Natuurpunt haar excuus om mee te komen vieren in Wontergem en wel met een luchtige natuurwandeling voor de hele familie. Meebrengen: stevig schoeisel, eventueel verrekijker.

KRB: Adopteer je eigen boom. Begeleiding: Filip Hebbrecht (055/49.55.63, filip.hebbrecht@pandora.be). Afspraak om 14u aan Perreveld thv N°14 te Zegelsem. Met de aankoop van enkele bospercelen verwierf Natuurpunt kern Rondom Burrreken op slag enkele woudreuzen. Oude eiken en beuken met een rijk verleden. We bezoeken deze monumenten, waarbij iedereen de kans krijgt een of meerdere bomen te adopteren en op de foto te gaan met zijn/haar boom.

ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen. Geopend van 14u tot 18u. Adres: Boembeke 18, 9660 Brakel.

Maandag 4 mei 2015

DZ + VWG: cursus 'vogelgeluiden in bos en riet': theorieles 3.

Woensdag 6 mei 2015

VWG +SL: Bijeenkomst van de Vogelwerkgroep in het Stedelijk Centrum te Heurne, o.l.v. Paul Vandenbulcke, tel 0475/34.65.86. Aanvang om 20u. Einde rond 22u30. Op deze bijeenkomst van de vogelkijkers uit de regio (of daarbuiten) zal je ongetwijfeld nieuwe zaken bijleren. Er worden enkele voorstellingen gebracht, die kunnen gaan over diverse thema's: determinatie, reisverslagen, projectresultaten,… Dit zowel voor de beginnende vogelkijker als de meer gevorderde. De exacte inhoud maken we op voorhand bekend op ons forum www.natuurforum.be --> Vlaamse Ardennen Plus.

Zaterdag 9 mei 2015

PWG/NWB: Streeptocht in het Bos Terrijst te Schorisse. Gids: Henk Coudenys, tel.09/386.97.11, coudenys.henk@belgacom.net. Afspraak om 9u30 aan de parking Bosgat (uitkijkpunt). Er is mogelijkheid tot aansluiten in de namiddag om 13u, zelfde plaats. Inventarisatie hogere planten oostzijde van het bos, ifbl kwartierhok E3 42 31). Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, eventueel loep en flora.

DZ + VWG: cursus 'vogelgeluiden in bos en riet': praktijk 2: wandeling in Gottem. Gidsen: André Wandels, Etienne Colpaert en Koen Bilcke. start om 6u00 aan kerk van Gottem.

Zondag 10 mei 2015

OUD: Vogelwandeling in de Heurnemeersen met aansluitend een heus moederdagontbijt. Thema-activiteit rond broedvogels. Gids: Davy Degroote, tel 0485/62.82.26, Samenkomst om 5u45 aan parking zaal Amigo te Heurne. Einde wandeling omstreeks 7u30. Geniet van moederdagontbijt voor 5 euro vanaf 8u. Inschrijven verplicht bij John Veys tel. 0474/52.47.53 of

john.veys@telenet.be.

■ **ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen.** Geopend van 14u tot 18u. Adres: Boembeke 18, 9660 Brakel.

Zondag 17 mei 2015

■ **VWG + SL: Vroegemorgenzangtocht te Oudenaarde.** Gids: André Wandels, tel. 09/383.66.25. Samenkomst om 5u30 aan de vrije parking aan de vestingen te Oudenaarde (einde van Minderbroederstraat). We luisteren en genieten van de vogelzang. In dit deel van de lente zijn de meeste soorten vogels terug van het verre Zuiden. Ideaal dus voor de beginnende vogelliefhebber om kennis te maken met een heel gamma aan vogelwijsjes. Einde omstreeks 8u30. Meebrengen: laarzen, verrekijker.

■ **VA: OpenNatuurTuinenDag in de Vlaamse Ardennen.** Info: Ronny De Clercq (055/45.63.42, ronnydeclercq@pandora.be). Doorlopend van 10u tot 18u. Bezoek natuurrijke tuinen en ontdek wat je kan doen voor de natuur in je eigen tuin.

■ **ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen.** Geopend van 14u tot 18u. Adres: Boembeke 18, 9660 Brakel.

Woensdag 20 mei 2015

■ **VA+ WMBV: Familiale avondlijke natuurwandeling langs Ladeuze en de Longkruidbosjes.** Gids: Johan Cosijn, tel. 055/30.98.10. Samenkomst om 19u aan de kerk van Etikhove. Genieten van de avondlijke geluiden van de vogels en het landschap van Valerius de Saedeleer... en enkele late lentebloeiers. Meebrengen: stevig schoeisel, aangepaste kledij. Einde omstreeks 22u.

Vrijdag 22 mei 2015

■ **DZ: Beheerwerken: maaien Zeveren Planke.** Info: Koen Houthoofd, tel 09/328.11.08. Afspraak om 19u30 aan Zeveren Planke (Kerkstraat Zeveren). Onderhoud rond Zeveren Planke. We zorgen ervoor dat ons knuppelpad er weer picobello bijligt. Einde rond 21u30. Eventueel meebrengen: kruiwagen, hark.

■ **DZ: Beheerwerken: maaien Bisdonkstraatje.** Info: Jeroen Bossaer, tel 0473/99.95.71. Afspraak aan het Bisdonkstraatje vanaf 9u maar uiteraard mag je komen wanneer je wil. Einde rond 15u. De berm aan de Bisdonkstraat is, met een grote diversiteit aan wilde bloemen, één van de voor natuur meest waardevolle dreven in de wijde omgeving. We trachten deze boeiende plek te behouden voor het nageslacht door middel van een maaibeheer. Tweemaal per jaar organiseren wij een plezante werkdag. Wie kan mag een kruiwagen en/of hark meebrengen. Er wordt gezorgd voor drank en' s middags voor een broodje.

■ **ZV: Werkdag Middenloop Zwalm: Steenbergse Bossen.** Info: Chris Nuyens, tel. 0495/67.96.15. Afspraak om 10. aan de ingang Steenbergse Bossen, Steenbergen, Zottegem. Einde rond 17u. Hooien van hooiland. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, werkhandschoenen.

Zondag 24 mei 2015

■ **VUB: Uitstap naar het Moenebroek.** Verantwoordelijke: Dominiek Decleyre, tel 0499/80.89.20. Wandeling en 'gluren bij de buren' in het naburige reservaat Moenbroek. Samenkomst om 13u aan de picknictafel aan de Waesberg te Lierde en dan carpooling naar het Moenebroek. Meebrengen: stapschoenen, verrekijker etc. Einde rond 17u.

■ **ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen.** Geopend van 14u tot 18u. Adres: Boembeke 18, 9660 Brakel.

Woensdag 27 mei 2015

■ **PWG: Planteninventarisatie in het Jansveld te Brakel.** Gids: Heidi Demolder, tel. 0476/40.34.52. Afspraak om 19u aan het waterzuiveringsstation langs Zwalmbeekweg. Einde omstreeks 22u. Meebrengen: laarzen, eventueel loep en flora.

■ **VA: Avondwandeling in het Kluisbos.** Gids: Norbert Desmet, tel. 0494/65.33.91. Samenkomst om 21u aan de parking van het recreatieoord 'Kluisbos' (zwembad). Daar wandelen we, op zoek naar geluiden van de jonge bosuilen en eventueel ransuilen en mogelijk kerkuil op andere locatie. Meebrengen: stevig schoeisel, verrekijker,... Einde omstreeks 23u.

Zaterdag 30 mei 2015

■ **KBE: Werkdag Bos t'Ename.** Contactpersoon: Pieter Blondé: 0488/36.22.79 en Guido Tack 0474/90.02.30. Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien. Samenkomst aan de loods, Boskant 56 (nieuwe straatnaam i.p.v. Braambrugstraat 43). Aanvang om 9u en/of 13u30. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

■ **OUD + IWG: Wandeling Bos t' Ename.** Gids: Bryan Goethals, tel. 0474/94 22 40. bryan.goethals@telenet.be Samenkomst om 14u aan de loods Bt'E, Boskant 56 te Oudenaarde. We wandelen transekt 2 af op zoek naar viezebeestjes en in het bijzonder naar beestjes met heel veel poten die we op de volgende activiteit onder de loep leggen. Mee te brengen: laarzen, fototoestel, potjes. Einde omstreeks 17u.

■ **DZ: Hoe groen is Zeveren?** Ludieke natuurwandeling in het teken van Zeveren 'Slunse' kermis. Gids Eddy Vervynck, tel: 0496/62.63.03. Start om 14u aan de kerk van Zeveren (Deinze). Kom bij voorkeur met de fiets, er is die dag een rommelmarkt. Einde omstreeks 17u. We bezoeken o.a. de Moerputten en het natuurgebied 'Schave'. Meebrengen: goede wandelschoenen of laarzen bij nat weer.

Zondag 31 mei 2015

■ **RO: Bezoek aan het vogelreservaat van Natagora** in de slibbekkens van de voormalige suikerfabriek van Frasnes-les-Anvaing. Informatie: François.ronsse@scarlet.be, tel 055/21.48.98. Samenkomst om 14u op de parking van de bibliotheek van Frasnes (volg de richtingaanwijzers vanaf het marktplein). Dit reservaat is bekend van de grote kolonie geoorde futen. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen en verrekijker.

■ **ZV: Vlaamse Molendag.** Info: Jan François, 09/361.03.00. Molen doorlopend open van 10u tot 18u. Adres: Boembeke 18,9660 Brakel.

■ **ZV: Familiewandeling.** Info: Jan François, 09/361.03.00. Om 14u start een wandeling. Einde omstreeks 16u. Afspraak aan de Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel.

Zaterdag 6 juni 2015

■ **NWB: Plantenstudiedag in De Dintelse Gorzen te Steenbergen (Nederland).** Gids: Petra van der Wiel, tel.0031/165533059. Belgische coördinator: Walter Van Spaendonk, GSM 0479/98.57.77. Samenkomst om 9u30 aan de parking van het Sportpark Molenkreek, Steenbergseweg 97A Dinteloord (Steenbergen). De ganse dag planteninventarisatie in het voormalig getijdengebied, met schorren, slikken en kreken, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Voor kostendelend rijden contacteer Karel De Waele: tel. 09/386.45.60, GSM. 0474/77.82.76 enkel deze dag te gebruiken of karel.de.waele@skynet.be. Einde om 17u.

Zondag 7 juni 2015

■ **OUD: Een hooiland in bloei: wandelen in de Langemeersen.** Gidsen: Alexander Van Braeckel, tel. 0473/85.45.62 en Paul Cardon 055/31.19.92. Samenkomst om 14u aan het kruispunt van de Meersstraat in Petegem aan de Schelde (Wortegem-Petegem) en het zijstraatje in de Langemeersen, nabij het populierenbos. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, verrekijker.

■ **ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen.** Geopend van 14u tot 18u. Adres: Boembeke 18, 9660 Brakel.

■ MOW: Milieu- en natuurwandeling langs trage wegen in Maarkedal, met bio-uurtje. Gids: Filip Keirse. Samenkomst om 14u. aan Camping de Visvijvers, Terbeke 25, Nukerke. We eindigen met een bio-uurtje. Leden van MOW betalen 3 euro, niet-leden 5 euro. Breng een drinkbeker mee. Contactpersoon: Rita Van de Voorde, tel. 055/45.66.10 of mow.maarkedal@gmail.com.

8 juni 2015 tot 19 juni 2015

■ **SL: Natuurpuntreis naar Hongarije** o.l.v. Michel Vander Vennet. Voor info: zie Meander 4-2014.

Zaterdag 13 Juni 2015

■ **PWG: Streeptocht in de Plezierstaat en Huisepontweg te Nazareth.** Gids: Henk Coudenys, tel. 09/386.97.11, coudenys.henk@belgacom.net. Afspraak om 14u aan de parking van de kapel (Boeregemstraaat, aan voormalig café 'In de Leegbeek'). Inventarisatie van de hogere planten in soortenrijke voedselarme wegbermen; ifbl kwartierhokken D2 58 13 & D2 58 14. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, eventueel loep en flora.

■ **VWG: Nachtzwaluwtocht naar de Kempense Heide.** Gidsen: Niko Van Wassenhove, Paul Vandenbulcke (0475/34.65.86). We vertrekken om 14u aan de kerk van Eke. Terug ongeveer rond 1u. In de buurt ginder doen we eerst een vogelwandeling. Vervolgens gaan we warm eten in een restaurantje in de buurt: http://dendruivelaer.be/ Op hun website vind je meer details over wat er te verkrijgen is. Daarna gaan we de nachtzwaluwen spotten. Om er onze plaatsen te kunnen reserveren moet er voor deze activiteit (voor het avondmaal dus) worden ingeschreven. Dit gebeurt door een email te sturen naar paul@vwg-vlaamseardennenplus.be (of mijn klassiek emailadres).

Zondag 14 juni 2015

■ **ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen.** Geopend van 14u tot 18u. Adres: Boembeke 18, 9660 Brakel.

■ **HOU: Bijenwandeling in Cotthembos.** Gids: Samuel De Rycke (Aculea). Samenkomst om 14u op het Marktplein, 9520 Sint-Lievens-Houtem. Samen met enkele deskundigen van de bijenwerkgroep van Natuurpunt Studie (Aculea) gaan we op stap doorheen het Cotthembos. Hierbij ontdek je hoe je solitaire bijen kan herkennen en onderscheiden, en hoe ze leven in je tuin en de natuur. Daarnaast kom je te weten waarom bijen momenteel zo bedreigd worden en hoe ook jij je steentje kan bijdragen om hen een handje te helpen. Einde om 17u. Meebrengen: stevig schoeisel, eventueel insectennetje en kijkpotje. Meer info: www.natuurpunthoutem.be of mail naar nphoutem@gmail.com.

Zaterdag 20 juni 2015

■ **KRB: Werken in de natuur.** Begeleiding: Dirk Criel (055/45.66.10, Dirkcriel@skynet.be). Afspraak om 9u aan Perreveld thv N°14 te Zegelsem. Einde omstreeks 12u. Natuurbeheer betekent ook handen uit de mouwen steken. Allerlei werkjes staan op het programma. En zoals steeds maken vele handen het werk lichter.

Zondag 21 juni 2015

■ **PWG: Educatieve plantenwandeling voor beginners in de Reytmeersen te Welden.** Gids: Dirk Fiers, tel. 0494/39.52.97. Afspraak om 10u aan de Ohiobrug te Eine, kant Nederename. Einde omstreeks 13u. Meebrengen: laarzen, eventueel loep en flora.

■ **ZV: Werkdag Middenloop Zwalm.** Info: Koen Gintelenberg, tel. 055/60.45.21. Afspraak om 10u aan de Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel. Einde rond 17u. 's Ochtends hooiwerken op het Vossenhol, 's namiddags hooiwerken weide naast de molen. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, werkhandschoenen.

■ **ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen.** Geopend van 14u tot 18u. Adres: Boembeke 18, 9660 Brakel.

Zondag 21 juni tot zondag 28 juni 2015

■ **NWB: Botanisch zomerverlof in het Lechtal** (Tirol) - Oostenrijk. Gids: Daniël De Wit, GSM 0477/25.10.32. Verblijf in halfpension in het hotel Gasthof Bären te Holzgau. Een weekje botaniseren in de Lechtaler Alpen. Prijs: 45€ per persoon per dag in tweepersoonskamer HP; single 59€ in HP. Het hotel beschikt over een sauna en dampbad en de sommercard met gratis openbaar vervoer en liften is inbegrepen. Inschrijvingen tot 31 januari 2015 door overschrijving van 100€ op IBAN rekening BE62 7341 7408 1461, BIC: KREDBEBB van Daniel De Wit, Mariadallaan 5A, 1930 Zaventem. Deelnemers krijgen op tijd een brief met de richtlijnen.

Woensdag 24 juni 2015

■ **DZ: Avondlijke natuurwandeling rond het kasteel van Zulte** en langs de oude en nieuwe Leie. Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 of gsm (enkel die avond) 0474/77.82.76. Afspraak om 19u aan de parking bij het kasteel Te Laeke, Linkeroever 37 Zulte. Einde rond zonsondergang. Genieten van de avondlijke geluiden en van de natuurontwikkeling tussen het kasteel en de oude Leiearm vlak bij Oeselgem. Kennis maken met de flora van de Leieoevers en met de vogels op de oude Leiearm. Meebrengen: stevig schoeisel, eventueel verrekijker of loep.

Donderdag 25 juni 2015

■ **OUD+IWG: Myriapoda Miljoen- en Duizendpoten.** Gids: Bryan Goethals, tel. 0474/94 22 40. bryan.goethals@telenet.be. Samenkomst om 20u in het Liedtskasteel, Parkstraat 4 te Oudenaarde. We onderwerpen onze vangsten van onze vorige wandeling aan een nauwkeurig onderzoek. Wie weet vinden we geen nieuwe soort voor Vlaanderen? Het verspreidingsonderzoek van deze beestjes staat nog in de kinderschoenen. Met dode én levende dieren. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 27 juni 2015

■ **KBE: Werkdag Bos t'Ename.** Contactpersoon: Pieter Blondé: 0488/36.22.79 en Guido Tack 0474/90.02.30. Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien. Samenkomst aan de loods, Boskant 56 (nieuwe straatnaam i.p.v. Braambrugstraat 43). Aanvang om 9u en/of 13u30. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

■ **PWG: Streeptocht in de Snippenwei te Heurne.** Gids: Alexander Van Braeckel, tel. 0473/85.45.62. Afspraak om 14u in de Heurnestraat 235 te Heurne (parking oud schooltje naast zaal Amigo). Inventarisatie van hogere planten in en rond het reservaat, ifbl-kwartierhok E2 18 44. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, eventueel loep en flora.

■ **IWG+ VA: Op zoek naar libellen in het Paddenbroek te Berchem.** Gids: Norbert Desmet, tel. 0494/65.33.91. Samenkomst om 13u45 aan de kerk van Berchem of om 14u aan parking Paddenbroek, Paddenstraat te Berchem. Op zoek naar de gewone libellensoorten, met initiatie in het determineren van deze sierlijke beestjes. Afhankelijk van de resterende tijd bezoeken we ook de Centrale te Ruien met veel kans op vuurlibel en gaffelwaterjuffer ea.. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen nuttig bij regenweer, loep en libellengids is nuttig maar niet noodzakelijk. **Let op**: activiteit gaat niet door bij regenweer.

■ **DZ: vorming vleermuisgidsen.** Info: Koen Bilcke, tel 0473/81.43.58. Start om 20u in het OC Olsene, Kerkstraat 36 in Zulte. Vormings- of opfrissingscursus voor vleermuizengidsen naar aanleiding van de Europese Nacht van de Vleermuis (ENV). Bestaat uit één theoretische les (27/6 om 20u) over het boeiend leven van de vleermuis, alsook over het herkennen van de vleermuisgeluiden door middel van een batdetector en één excursie (22/8 om 21u) waarbij je de batdetector in de praktijk leert gebruiken. Deze excursie is ook een generale repetitie voor de ENV in Olsene de week daarop. Lesgever theorie:Joeri Cortens, educatief medewerker Natuurpunt Educatie. De theorie wordt gegeven in het ontmoetingscentrum van Olsene (Kerkstraat 36 Zulte), de excursie gaat door in het park ernaast. Kostprijs 8 euro p.p. Inschrijven via www.natuurpunt.be/vorming-vleermuisgids. In samenwerking met de Vleermuizenwerkgroep OVL.

Zondag 28 juni 2015

■ **PWG: Excursie 'Bramen in de kijker' te Schorisse.** Gids: Ronny De Clercq, tel. 055/45.63.42, ronnydeclercq@pandora.be. Afspraak om 14u aan de ingang bramentuin Ganzenberg, nabij huisnummer 2 te Schorisse. Leer een aantal typische soorten van de Vlaamse Ardennen herkennen en ontdek de verschillen tussen de grote groepen bramen. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, eventueel loep en flora.

■ **ZV: Boembekefeesten in samenwerking met vzw Boembeke.** Info: An De Schrijver, tel. 0484/77.72.44. Vanaf 14u zijn er de jaarlijkse feesten aan de Boembekemolen. Om 14u start een wandeling door Natuurpunt Zwalmvallei, staat de bar ter beschikking en is er voor de kleinsten een springkasteel. Vanaf 17u verwachten we jullie voor het aperitief en tegen 18u voor de barbecue. Meer info op

www.boembeke.be.

■ **HRZ: Kruidenwandeling.** Gids: Frederik Dierickx. Samenkomst om 9u30 aan de kerk van Sint-Lievens-Esse. Thema: wilde kruiden in de keuken en de keukenapotheek. Einde rond 12u30. Meebrengen: laarzen of stevige wandelschoenen.

Vrijdag 3 juli 2015

■ DZ: beheerwerken: maaien Zeveren Planke. Info: Koen Houthoofd, tel 09/328.11.08. Afspraak om 19u30 aan Zeveren Planke (Kerkstraat Zeveren). Onderhoud rond Zeveren Planke. We zorgen ervoor dat ons knuppelpad er weer picobello bijligt. Einde rond 21u30. Eventueel meebrengen: kruiwagen, hark

Zaterdag 4 juli 2015

■ **ZV: Nachtvlinder-inventarisatie in de Steenbergse bossen.** Info: Chris Nuyens, 0495/67.96.15. Vanaf 20u aan het hooiland in de Steenbergse Bossen op 250 m van de ingang aan Steenbergen te Zottegem. Voorzie je van aangepast schoeisel.

■ **ZV: Inventarisatie in de Perlinkvallei.** Contactpersoon: Vincent Decroock, tel. 0498/10.95.39. Afspraak om 9u aan de kerk van Sint-Blasius-Boekel. We doorlopen een deel van het reservaat en trachten zoveel mogelijk levensvormen te benoemen. Iedereen welkom, voorkennis is niet nodig! Einde omstreeks 12u. Meebrengen: planten-, vogel- of andere natuurgidsen.

Zondag 5 juli 2015

■ **DZ: Het Verdronken land van Saeftinghe.** Info Eddy Vervynck, tel 0496/62.63.03 en Geert De Sutter. We vertrekken om 9u aan de kerk van Petegem, (aan foto video Mac). Bezoek aan het Verdronken land van Saeftinghe, een gebied bestaande uit slikken en schorren doorsneden met honderden grote en kleine geulen. Het brak water zorgt voor een bijzondere plantengroei. Het verdronken land is rijk aan vogels. Het is een broedgebied maar ook een overwinter- en rustgebied. Om 10u30 starten we onder begeleiding van een deskundige gids, voor een ontdekkingstocht in 'Het Verdronken Land'. Na de middag bezoeken we het bezoekerscentrum en sluiten af in café 'Het verdronken land' om al het zout van deze wondermooie dag door te spoelen. Inschrijven via: info@natuurpuntdeinzezulte.be. Max. 30 deelnemers. Prijs: 5 euro pp., inclusief gids van Saeftinghe en bezoek aan het bezoekerscentrum. Meebrengen: picknick, drank voor tijdens de tocht, droge kleren voor na de tocht, laarzen of stapschoenen (met veters!) die nat mogen worden zijn toegelaten (slippers zijn uit den boze). Een wandelstok is aangeraden, u kan deze ook huren ter plaatse (€ 8). Evt. nog plantengids, vogelgids, verrekijker. Kostendelend rijden. Gezien de aard van het terrein en de zwaarte van de tocht mogen geen kinderen onder de tien jaar, zwangere vrouwen, hartpatiënten en mensen met andere fysieke beperkingen aan de tocht deelnemen.

■ **ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen.** Geopend van 14u tot 18u. Adres: Boembeke 18, 9660 Brakel.

Zaterdag 11 juli 2015

■ **PWG: Planteninventarisatie van de Steenbergse Bossen te Erwetegem/Zottegem.** Gids: Henk Coudenys, tel 09/386.97.11, coudenys.henk@belgacom.net. Afspraak om 14u in het straatje Steenbergen. Inventarisatie nieuwe reservaatpercelen; bos en bos in wording. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, eventueel loep en flora.

■ **OUD + IWG en ACUELA: bijeninventarisatie in Bos 't Ename.** Gids: PeterHendrickx, peter_hendrickx@belgacom.net, Pieter Vanormelingen (pietervanormelingen@hotmail.com of 0487/53.01.63) Guido Tack, 055-30 25 89, 0474/90.02.30, guido.tack1@telenet.be, Bryan Goethals, tel. 0474/94.22.40. bryan.goethals@telenet.be. Samenkomst om 10u en 14u aan de loods Bt'E, Boskant 56 te Oudenaarde. Aan de groene rand van de Vlaamse Ardennen, op de steile flank van de Scheldevallei, ligt Bos t' Ename. Dit fraaie bos is uitzonderlijk soortenrijk. Bijen en Wespen werden er nog niet volledig geïnventariseerd, dus hoog tijd om hierin verandering te brengen.

Zondag 12 juli 2015

■ **Big Jump:** Is een actie voor iedereen die propere en levende rivieren wil. Op precies hetzelfde tijdstip springen in heel Europa duizenden mensen in rivieren, waterlopen en meren om te tonen dat ze wakker liggen van proper water, én dat ze daar iets willen aan doen. Jullie steun is nodig, zorg dat je erbij bent!

■ **OUD: Big Jump in samenwerking met MOW, JNM-vlard i.s.m. Stad Oudenaarde.** Contact: Davy De Groote, tel. 0485/62.82.26. Welkom vanaf 14u30, sprong om 15u. Waar? Passantenhaven, Trekweg Linkeroever Oudenaarde. http://bigjump.natuurpunt.be en www.facebook.com/BigJumpOudenaarde.

■ **VA+ / VA+ IWG: Viezebeestjesexcursie** in kader van de Big Jump.

■ **DZ: Big Jump.** Info: Wim Bracke, tel 09/380.01.03 en Koen Houthoofd. St-Poppoplein Deinze vanaf 14u. Met muzikale omlijsting en activiteiten voor kinderen. Er is een ruimte voorzien om zich om te kleden. I.s.m. MOW en stad Deinze.

■ **ZV: Big Jump.** Info Koen Gintelenberg, tel. 055/60.45.21. Afspraak aan de Boembekemolen, Boembeke 18, Michelbeke. Om 14 u en om 15u stipt springen we massaal het water in voor zuivere rivieren, vol met leven.

Woensdag 15 juli 2015

■ **DZ: Avondlijke natuurwandeling** langs de beboste opgespoten terreinen langs het Schipdonkkanaal in Meigem. Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 of gsm (enkel die avond) 0474/77.82.76. Afspraak om 19u aan de kerk van Meigem op de scheiding van Pastoriestraat en Bergstraat. Genieten van de avondlijke geluiden en van de nieuwe natuur langs het Schipdonkkanaal. Meebrengen: stevig schoeisel, eventueel verrekijker of loep.

Vrijdag-Zaterdag 17-18 juli 2015

■ **VUB+JNM: Camping Korstmos: nachtvlinderactiviteit** met overnachting in het Uilenbroek. Verantwoordelijke: Dominiek Decleyre, tel 0499/80.89.20. Samenkomst langs de Potaardestraat te Erwetegem op 17/7 vanaf 19u. Samen koken, nachtvlinderactiviteit, kampvuur en overnachting in de tent. Meebrengen: koplamp, nachtvlindergids, tent. Einde in de loop van zaterdag.

Zaterdag 18 juli 2015

■ **NWB: Plantenstudiedag op de Damse Wallen.** Gids: Gids: Hedy Lecomte, GSM 0474/83.75.81. Samenkomst aan de Damse Vaart West te Damme om 9u30. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok C2.12.24, met de omgeving van de Wallen, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Voor kostendelend rijden contacteer Karel De Waele: tel. 09/386.45.60, GSM. 0474/77.82.76 enkel deze dag te gebruiken of karel.de.waele@skynet.be Einde om 17u.

Zondag 19 juli 2015

■ **OUD: Fietstocht in de Scheldevallei.** Gids: Paul Cardon, 055/31.19.92, e-mail cardon.paul@gmail.com. Samenkomst om 14u aan parking Smallendam/Ham te Oudenaarde. Fietstocht van ongeveer 40 km plat parcours.

■ **ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen.** Geopend van 14u tot 18u. Adres: Boembeke 18, 9660 Brakel.

Zaterdag 25 juli 2015

■ **PWG: Streeptocht aan de Vaart Rechteroever te Deinze.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60, of GSM -enkel die dag te gebruiken - 0474/77.82.76. Afspraak om 14u aan de parking Slachthuisstraat / Vaart rechteroever. Inventarisatie hogere planten in ifbl-kwartierhok D2 37 32. Kanaaloevers en industrieterrein. Einde 17u. Meebrengen: laarzen, eventueel loep en flora.

■ **KBE: Werkdag Bos t'Ename.** Contactpersoon: Pieter Blondé: 0488/36.22.79 en Guido Tack 0474/90.02.30. Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien. Samenkomst aan de loods, Boskant 56 (nieuwe straatnaam i.p.v. Braambrugstraat 43). Aanvang om 9u en/of 13u30. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zondag 26 juli 2015

■ **ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen.** Geopend van 14u tot 18u. Adres: Boembeke 18, 9660 Brakel.

■ **ZV: Familiewandeling.** Info: Jan François, 09/361.03.00. Om 14u start een wandeling. Einde omstreeks 16u. Afspraak aan de Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel.

Bermmollen…

Norbert Desmet.

Mollen. Voor velen niet bepaald de meest geliefde beestjes, maar toch, we hebben er mee te doen met die duistere schakels in de natuur. Ze zijn verguisd en vervolgd met vallen, rookbommen en gif en andere venijnigheden, alles netjes gepresenteerd in de tuinbouwketens naast de biologische promoties… En dit, terwijl ze eigenlijk echt beschermd moesten zijn als we de verouderde lijn van 'nuttig en insectenetend' in de wet doortrekken.

Het is bijna een wonder dat ze het overleefd hebben en zeldzaam zijn ze nu ook wel niet geworden. Tot geluk van alleen al veel vogels die de mol op hun menu hebben, denk maar aan reigers, uilen en buizerds, vooral in tijden van nood. Destijds in een strenge winter vonden we een roerdomp als verkeersslachtoffer aan het rietveld in Ruien. Bleek die te overleven met mollen, er zaten er twee in zijn maag. In vriesperioden is het vaak op het einde van de winter een makkelijk te bereiken prooi via de verse molshopen! En dat weten ook de vossen!
In een van de dagelijkse natuurberichten kwam de mol onlangs aan bod. Het was misschien wel wat verweer van Natuurpunt nationaal en hun zoogdierenspecialist tegen de ergernis van veel leden door zijn winters graafwerk, weet je wel, de natuur is mooi maar niet in mijn gazon…. Er werd gewezen op de invloed van veel regen waardoor ze naar de oppervlakte moeten om niet te verdrinken maar misschien zijn ze gewoon in hun nieuwe gangen onder de grasmat net op zoek naar de nieuwe lading regenwormen. En voorzichtig werd het nuttig drainage-effect aangehaald, wat op zwaardere grond inderdaad niet te onderschatten is. Je kan op internet ook heel wat onschadelijke tegenmaatregelen opsnorren. Zelf vind ik nog steeds best de hopen rap open te harken, laat minst sporen na in de tuin en is goed voor de mens (actie, zuurstof en buitenlucht). Doe niet als een oude bekende die midden in een villawijk het laatste perceel als moestuin gebruikte, alhoewel… Hij had er een duivels plezier in om de mollen die zijn plantrijtjes verstoorden weg te vangen en over de beek te kieperen in de reuzengazons aan de overkant.

De dichtheid van mollen is variërend naargelang de regio en afhankelijk van o.a. grondwaterstanden, voedselaanbod en bodemstructuur. Hij verorbert allerlei wormen, slakken, insecten en larven (denk aan de veel bestreden langpootmug) en soms al eens nestjongen van muizen. De hoofdbrok zijn echter regenwormen waaronder de grote regenworm primeert. Deze kan ook 'in voorraad levend' worden opgeslagen: door een beet achter de kop worden ze geïmmobiliseerd ergens in een voorraadkamertje onder de grond.

De binding met de landbouw is tweeërlei: aan de ene kant zorgt bemesting van grasland soms voor meer wormen en de waterhuishouding (lees ontwatering) houdt zijn gangen droog. Anderzijds is er op akkerland en in de moderne graslandcultuur steeds minder plaats voor de mol, dit door diepe grondbewerking en schaalvergroting. Maar het is vooral het steeds verder toenemend areaal aan qua bodemleven compleet dode akkergrond en landbouwgrond in het algemeen dat de mol de das omdoet. Pesticiden, ook al zijn ze 'selectief', of juist daardoor?, zijn een

foto: Norbert Desmet

miskende factor ook voor akkervogels, akkerplanten en insecten en leidt allicht in een zeer nabije toekomst tot een erg stille lente (Silent Spring, weet je nog) op de akkers en bij uitbreiding op alle landbouwgrond. Daar wordt ook veel te weinig aandacht op gevestigd door Natuurpunt zelf en door volksgezondheid (grondwater…). Steeds meer doorbreekt de boer de ecologische keten en is daarmee oorzaak van de neergang van veel natuur, wat men er ook over vertelt in de goed-nieuwsberichten waarmee men ons om de oren slaat.

Alsof de mol dat zelf aan ons wil duidelijk maken, is hij de laatste tijd geëvolueerd naar een bermmol, bijna woord-analoog aan de bermbom: hij koloniseert in akkergebieden de wegkanten, wellicht noodgedwongen om aan voedsel te geraken. En let eens op de mol als je met de auto onderweg bent: hij dwingt toch wel wat bewondering af met zijn molshopen op de tussenstrook tussen autoweg en fietspad, hoe hij het doet om daar in de smalle graskant te overleven is een raadsel. Sterke, slimme of gewoon arme mol?

Natuuronvriendelijk beheer

Norbert Desmet.

Natuur daar zorgen we voor. De slogan past in vele kaders: landbouw, politiek, overheidsdiensten enz. maar is dat ook werkelijk zo? Wat gedacht bv. van volgende onderwerpen die je voor een volgende Meander steeds mag aanvullen…

Wateringen. Iedere gemeente is genoodzaakt een budget in te lassen voor die post, meer dan 30 000 euro bv. voor Kluisbergen. Te velde zien we vaak nodeloos opruimen van oevervegetatie: iedere boom op de oever is er een te veel! Ook al is het een allerlaatste oude knot aan de kant van een gracht die nooit water bergt… De ruimingsspecie wordt kwistig

Melden, voorjaar 2015 *foto: Norbert Desmet*

rondgestrooid, meestal op de aangrenzende akker maar dikwijls ook op de grasberm. Daar wordt de laatste plant onder een berg bagger bedolven en bv. in tegenstelling tot Nederland, nooit meer opgeruimd. Vervolg: netels…, nog moeilijk te maaien…, weg margrieten en co. En bij het ruimen van de beken gaat men dikwijls veel te diep doorheen de harde onderlaag, met inkalven van de oevers tot gevolg en daardoor meer erosie. Niemand controleert die draak van een dienst… Wellicht ook niet nu de provincie een aantal waterlopen overnam? Blijft terzijde ook de te drastische ontwatering van veel gebieden, ook al liggen daar natuurgebieden in. Van zodra een bui valt gaan de pompen in werking, wie zit daar aan de knop, is er enige controle? Beleid?

Bermbeheer. Boeiend zou zijn om in ons afdelingsgebied het aantal gemeenten te kennen die een doordacht en natuurvriendelijk maaibeheer van hun bermen uitvoeren. En met de bezuinigingen zal weer meer geklepeld worden, zeker weten. Bermen zijn bovendien vaak de laatste toevluchtsoorden voor tal van dieren, denken we maar aan muizen en (nacht)vlinders en bijen in een verder vaak natuurarm landschap. Maar ook als het goed gebeurt, dan nog is het vaak nefast door de grootschaligheid waarmee gemaaid en afgevoerd wordt. Gefaseerd maaibeheer zou allicht beter zijn, anders is de kans groot dat op termijn hele soortengroepen verdwijnen omdat juist hun voedselplant op het cruciale moment over de ganse oppervlakte gemaaid wordt. Voorzichtig worden er stappen ondernomen om houtige kanten te beheren, een mooi initiatief. Maar te weinig wordt aan het herstel ervan gedacht met aanvullen van de gaten met nieuwe aanplant. Kappen, hout afvoeren en gedaan: mag het iets meer zijn?

Het viel u allicht ook op dat langs veel wegen deze winter machinaal en grootschalig gekapt werd (N60 en andere gewestwegen). Vooral de snelheid valt op waarmee men werkt: op een dag massa's hout weg, weliswaar gefaseerd hier. Maar wie selecteert de overblijvers? Het viel op dat straks bv. geen boswilg en boskers zal bloeien dit voorjaar, maar dat men wel esdoorns overheid als overstaanders, wie zit daar aan het roer? Het kan zeker beter. We zien dat door deze diensten het hout vakkundig wordt opgeruimd, maar op veel plaatsen zien we het gehakseld hout gewoon in de berm gedeponeerd worden, echt niet natuurvriendelijk toch en weeral miserie voor later (netels, aanrijking, verdwijnen interessante planten…).

Dit zijn maar een paar voorbeelden, er zijn er nog en Meander staat open voor verslag daarvan. De tweede stap is natuurlijk reageren, steeds opnieuw. Want meestal doet men het om 'goed te doen' om 'proper te houden'. Maar ook vaak zonder het minste inzicht van wat natuur inhoudt, ook al voert men de slogan dat men goed voor de natuur wil zorgen. Een rol voor Natuurpunt?

“Divide et impera”

Rik Desmet

Over IHD kan u op blz. 33 in dit nummer een algemeen Natuurpunt standpunt lezen. Het is een proces dat al jaren in onderhandeling is en waar een consensus over was, ook met de landbouworganisaties die nu te keer gaan tegen hun eigen overeenkomst en de boeren ophitsen.

Vooral tijdens het openingsweekend van het Vlaamse wielrennen ging men fel te keer met achteraf ronkende volzinnen als “Het probleem is dat ons beleid teveel geïnspireerd wordt door het groene gedachtengoed. Het begint vanuit Europa, maar het wordt in Vlaanderen geïmplementeerd door extreem groene jongens met oogkleppen, die zweven en elke realiteits- of relativiteitszin hebben verloren”.

Het wordt allicht tijd dat men in Vlaanderen (nog maar) eens een grondig debat voert over het gebruik van de ruimte en de plaats van landbouw en natuur in die schaarse ruimte.

In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, RSV, werd ervan uitgegaan dat er voor alle sectoren genoeg ruimte moest zijn: bouwen, industrie, landbouw, recreatie, natuur… Vlaanderen is een klein gebied waar spaarzaam met de ruimte moet omgesprongen worden. Nog al te vaak leeft het idee dat natuur datgene is wat rest als alle andere sectoren hun zin gehad hebben. Vaak vertrekt men daarbij van een totaal ontbreken van respect voor de natuur, die ‘maakbaar’ moet blijven en alleen economisch nut mag hebben.

Jammer genoeg wordt in de huidige visie, natuur opgesloten in een hok gebaseerd op cijfertjes. In een opiniestuk in Knack (04-03-2015) pleit Kurt Sannen (voorzitter Bioforum Vlaanderen) voor een andere aanpak. Ook het recente natuurrapport van het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO) over de ecosysteemdiensten bewijst dat we met dit hokjesdenken compleet verkeer zitten.

Vlaanderen is een kleine, verstedelijkte regio waar de natuur en dus de levering van ecosysteemdiensten onder druk staat. Ecosysteemdiensten zijn de voordelen die de maatschappij van de natuur ontvangt, zoals voedselproductie, klimaatregulatie, bestuiving door insecten, bescherming tegen overstromingen, erosiebestrijding, luchtzuivering of groene ruimte voor recreatie. Ons welzijn en onze welvaart hangen nauw samen met gezonde ecosystemen. Het INBO stelde vast dat voor 15 van de 16 diensten de maatschappelijke vraag groter is dan het aanbod. Door maatschappelijke uitdagingen door een ecosysteemdienstenbril te bekijken, merk je hoe natuur en economie niet elkaars tegenpolen moeten zijn, maar net elkaar kunnen versterken. Ook voor klassieke familiale, grondgebonden (!) landbouw en natuur moet dat kunnen.

Als samenleving kunnen we dan ook heel wat voordeel halen uit het behoud en herstel van die ecosysteemdiensten. Net omdat hun waarde voor samenleving en economie nog vrijwel onbekend is, wordt een groot aantal ecosysteemdiensten onvoldoende in rekening gebracht bij beslissingen

Biologische groententeelt

Ourobouros.be

Flexibele groentenmanden

van overheden, bedrijven en particulieren. Landbouw produceert als dienst voedsel maar kan daarbij andere ecosysteemdiensten, zoals erosiebestrijding, groene ruimte voor recreatie negatief beïnvloeden. Die invloed kan zich tegen de voedselproductie keren: als er door verlies aan biodiversiteit minder bestuiving is heeft dat uiteraard weer gevolgen voor de productiviteit in de landbouw.

Nochtans raken ecosysteemdiensten aan de kern van heel wat thema's die de voorbije jaren steeds meer Vlamingen beroeren. Bovendien dreigen de volgende generaties over minder ecosysteemdiensten te beschikken indien het huidige beleid aan die diensten weinig waarde toekent. Nu al hebben bijvoorbeeld bewoonde gebieden in Vlaanderen regelmatig te kampen met overstromingen omdat er niet genoeg overstromingsgebieden zijn.

Deze manier van denken geeft de natuur de aandacht en waarde die ze verdient, al blijft het jammer dat er steeds met prijskaartjes moet gejongleerd worden. Misschien moet landbouwdeskundige (?!) Ballekens deze studie toch eens nalezen vooraleer hij nog eens op PlattelandsTV losgelaten wordt. Naar aanleiding van de Programmatisch Aanpak Stikstof (PAS) vindt deze expert dat "Europa zich beter met andere zaken zou bezig houden dan met het effect van de (stikstof)uitstoot van een koe op een nabijgelegen es, populier of beuk". Hij presteerde het zowaar om in zijn betoog de IS strijders er bij te sleuren. (http://www.boerenstebuiten.be/video/marc-ballekens-instandhoudingsdoelstellingen).

Het zou nuttig zijn dat er nog eens grondig nagedacht wordt over welke landbouw, welke natuur, welke industrie, welke mobiliteit, welke woongelegenheid we eigenlijk willen.

Kiezen zal tijd en geld kosten. Het gemiddeld landbouwinkomen is in Vlaanderen maar de helft van dat van een loontrekkende. Elk jaar stoppen 1000 landbouwbedrijven. Boeren is in Vlaanderen soms keihard werken voor nauwelijks een inkomen. Boeren die door allerlei maatregelen in de problemen komen en verlies lijden moeten daarvoor een billijke vergoeding krijgen en niet jarenlang aan het lijntje gehouden worden (of door hun vertegenwoordigers een rad voor de ogen gedraaid). Ook voor arbeiders in andere sectoren die als gevolg van de wereldeconomie hun job verliezen zou er in onze soort maatschappij een degelijke opvang moeten zijn.

Het is gekend dat een groot deel van het Europese budget naar de landbouw gaat. Als dit ten goede komt aan de familiale landbouwbedrijven is dat geen probleem maar blijkbaar zijn er kapers op de kust nu blijkt dat de premies van 110 landbouwers niet op hun persoonlijke bankrekening terechtkomen, maar bij hun veevoederfirma of bank (VILT Nieuwsbrief, 23-02-2015).! Daarnaast zijn er veevoederbedrijven die een hypotheek nemen op varkensbedrijven in moeilijkheden. Raar dat we de Boerenbond daar niet over horen fulmineren…

Bijzonder is wel dat het Algemeen BoerenSyndicaat, ABS, nu durft te stellen dat er te veel varkens zijn in Vlaanderen. "Wij zijn ervan overtuigd dat er in Vlaanderen geen ruimte is om meer varkens te produceren. Een uitbreiding van de varkensstapel, zelfs op voorwaarde dat er aan mestverwerking wordt gedaan, is onverantwoord", zegt voorzitter Hendrik Vandamme (VILT nieuwsbrief, 02-03-2015).

Uiteindelijk nog dit: misschien moeten de groenen eens meer de boer op en moeten de boeren eens meer mee de natuur in, mogelijks een begin van meer wederzijds begrip en overleg en wie weet levert dat meer op dan de huidige tegenstellingen!

Eigen kweek - Dag van de biodiversiteit in De Kaaihoeve- 31 mei 2015

Ook dit jaar laat De Kaaihoeve de dag van de biodiversiteit niet onopgemerkt voorbij gaan. Op 31 mei laten we je weer genieten van de vele facetten van biodiversiteit met een mooi en gevarieerd gezinsvriendelijk programma. De workshops en begeleide activiteiten richten zich tot alle leeftijden. Je eigen ecologische verf maken, een scharrelkunstactiviteit, een kriebelbeestjes-weetjes-tocht, een wilde kruidenwandeling,… en zovele andere dingen kunnen je vast bekoren.

Daarnaast is er natuurlijk het blotevoetenpad en de recent uitgebreide natuurlijke speeldernis om te verkennen. Omdat duurzaamheid, bewust verbruiken en biodiversiteit hand in hand gaan, wordt De Kaaihoeve dit jaar ook voor het eerst het decor voor een Repair café. Wil je het wat rustiger aan doen, dan kan je op ons binnenplein genieten van een drankje en een hapje.

De familiehappening gaat door ***op zondag 31 mei 2015 van 13u30 tot 18u30*** *in De Kaaihoeve, Oude Scheldestraat 16 te Meilegem (Zwalm). Info 055/496.796 – email: kaaihoeve@oost-vlaanderen.be – website: www.dekaaihoeve.be.*

Repair Café
Weggooien? Mooi niet!

Kruiden of onkruiden?

Frederik Dierickx

Wat is nu eigenlijk het verschil? In feite is er geen verschil en spreken we liever van ongewenste kruiden, zoals ook te lezen in de 'dikke Van Dale'. Kruiden die m.a.w. voor de mens op een ongewenste plaats staan. Hier behoren eigenlijk alle invasieve soorten toe hoewel sommigen ook ingeburgerd geraken. Alle kruiden hebben nut en vele van hen hebben zelfs zeer specifieke eigenschappen en toepassingen. Het gebruik van kruiden als geneesmiddel gaat ruim 6000 jaar terug ten tijde van de Sumeriërs.

Het is niet geheel duidelijk waar de Sumeriërs vandaan kwamen, sommige aanwijzingen duiden op India of Iran. Opgravingen duiden op de aanwezigheid van prehistorische dorpen uit het vijfde millennium v. Chr. Rond 3000 v. Chr. waren deze dorpen uitgegroeid tot een stedelijke beschaving, die gekenmerkt werd door landbouw en een goed ontwikkeld gemeenschappelijk leven. Sumerië was verdeeld in verschillende stadstaten, elk met een eigen tempel waar de plaatselijke god of godin werd vereerd en die het centrale punt vormde van de stad. De Sumeriërs bouwden kanalen en ontwikkelden een effectief irrigatie-systeem. Ze gebruikten koper, goud en zilver, zoals blijkt uit opgegraven wapens, sieraden en aardewerk. Ze worden gezien als uitvinders van het wiel en daarnaast zijn de Sumeriërs de eersten die op grote schaal bepaalde zaken cultiveerden zoals schapen, gerst en tarwe en ook kruiden.

De kruidengeneeskunde is gebaseerd op een breed gamma aan inhoudsstoffen met indrukwekkende namen als saponinen, flavonoïden, alkaloïden, slijmstoffen en etherische oliën. Afhankelijk van de samenstelling in de plant van deze verbindingen staat een kruid hoger of lager op de fytotherapeutische ladder. Zo heb je kruiden met heel veel inhoudsstoffen die voor een resem aan kwaaltjes kunnen gebruikt worden en heb je kruiden met heel veel van een bepaalde inhoudsstof die dan zeer effectief werkt voor één bepaalde ziekte of lichamelijke klacht. Kruiden zijn dus niets anders dan apothekerskastjes uit de natuur en zo vind je er bij ons in de Vlaamse Ardennen heel veel, zowel in tuinen als in het wild.

Hieronder bespreek ik er graag kort drie die we bijna dagelijks voorbij lopen, wandelen of rijden.

- **Weegbree (smalle)** – *Plantago lanceolata L.*

Smalle weegbree *foto: Gilbert De Ghesquière*

De smalle weegbree is zeer wijd verspreid en een welig groeiend kruid van graslanden, vruchtbare braakgronden, landwegen en wegbermen. Ook tref je deze plant tussen de straatstenen, op paden, binnenkoeren, langs spoorwegbermen en tussen puin.
Dodoens raadde weegbree aan bij slechthelende wonden en verzweringen. Noord-Amerikaanse indianen gebruikten weegbree bij slangenbeten en maalden de zaden om meel te maken. (Indian wheat) Tijdens de oorlogen deden de bladeren dienst als noodvoedsel in salades en soms ook als veevoeder.
In de kruidengeneeskunde werkt weegbree inwendig antibacterieel en onstekingsremmend. Een infuus van weegbreeblad werkt uitstekend tegen luchtwegenaandoeningen en allergie op de luchtwegen. Uitwendig kan het weegbreeblad gebruikt worden als jeukwerend, bloedstelpend, wondhelend en schimmelwerend middel.
Het blad kan in salades gegeten worden maar smaakt eerder bitter door de aanwezige bitterstoffen in de plant.

- **Duizendblad** – *Achillea millefolium L.*

De geslachtsnaam Achillea verwijst naar Achilles, de Griekse held. Hij gebruikte het kruid bij de wond aan zijn hiel, de kennis over dit kruid had hij geleerd van de Centaur Cheiron. Helaas was alles tevergeefs zoals we weten. De soortnaam *millefolium*

Duizendblad *foto: Gilbert De Ghesquière*

betekent 'duizendbladig', wat verwijst naar het diep ingesneden blad.
Duizendblad is een plant uit de composietenfamilie en wordt ongeveer 50 cm hoog. De plant is zeer sterk en verdraagt hitte, kou en droogte. Ze komt dan ook zeer veel voor, vooral langs wegbermen.
We gebruiken het bloeiende kruid zonder wortel inwendig bij darmklachten, flatulentie, maagdarmspasmen en menstruatiepijnen. Uitwendig is het een zeer effectief middel tegen krampen en spataders en wordt het tenslotte ook gebruikt bij bloedende en slecht helende wonden.
In de volksmond wordt duizendblad ook achilleskruid, hazenkervel of ribbenkwaad genoemd. De Angelsaksen noemden het kruid 'gaeru gearwian', wat bereiden of behandelen betekent en verwijst naar de genezende kwaliteiten van het kruid.
Je kan duizendblad gebruiken in een infuus of tinctuur.

- **Madeliefje** – *Bellis perennis L.*

Madeliefje *foto: Gilbert De Ghesquière*

Het madeliefje was in de oudheid gewijd aan de Germaanse godin van de lente en schoonheid Ostara maar ook aan Freya, godin van de liefde en vruchtbaarheid. Rond de 13e eeuw noemt men het madeliefje ook '*Floris Amoris*' of liefdesbloempje. In de riddertijd was het gebruikelijk dat als een ridder het hart van een jonkvrouw had veroverd, zij hem moest toestaan dat hij een madeliefje op zijn wapenschild liet aanbrengen. Wanneer zij hierover nog hoefde na te denken dan gaf ze hem een krans gemaakt van deze bloempjes.
Het madeliefje is een lage, overblijvende plant en bloeit vanaf het voorjaar tot in de late herfst. Men kan het ook in de winter vinden als er geen te strenge vorst optreedt. 's Nachts en wanneer het regent sluit het madeliefje zich en buigt naar de grond. Overdag volgt het de zon in haar loop en keert het bloemhoofdje naar de zon.
We vinden de plant langs zomerbeddingen van rivieren en vochtige duinvalleien. Wanneer zij ergens anders voorkomt wijst dit bijna altijd op menselijke beïnvloeding namelijk verdichting van de bodem door betreding.
Het madeliefje wordt gebruikt als ingrediënt in hoestsiropen vooral bij een prikkelende hoest. Het is ook een diuretisch (urineafscheiding bevorderend) en zweetdrijvend kruid. Vandaar het gebruik bij zuiveringskuren en reuma.
Uitwendig is het al sinds oudsher een geprezen wondkruid. Van de bladeren maakt men omslagen of een infusie die men drinkt tegen stijve nek of andere pijnen. Er wordt ook een smeersel van gemaakt tegen spataderen, gewrichtsontstekingen, klierziekte en scheurbuik.
Van madeliefjes kan ook een fantastische massageolie worden gemaakt. De plant is vers te eten in slaatjes.

Wil je meer te weten komen over de geschiedenis en het gebruik van kruiden in de kruidengeneeskunde? Kom dan op 28 juni naar de kruidenwandeling georganiseerd door Natuurpunt Herzele (zie kalender Meander). Een ervaren herborist neemt u mee op zoektocht naar de 'wondermiddeltjes der natuur'.

Bron: Compendium van rituele planten in Europa (Decleene-Lejeune).

De Mediawatcher

Verkeersslachtoffers

Vorig jaar stierven tussen de 8 en 27 miljoen dieren op de Belgische wegen. Dat blijkt uit tellingen die Natuurpunt samen met vrijwilligers het afgelopen jaar uitgevoerd heeft in opdracht van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie. Het duizelingwekkend hoge cijfer onderstreept de nood om knelpunten in het verkeer aan te pakken.

Boommarter verkeersslachtoffer *foto: Rik Desmet*

De schattingen zijn gebaseerd op zogenoemde 'trajecttellingen': 110 vaste routes die regelmatig gecontroleerd worden door 77 vrijwilligers. Samen hebben ze het afgelopen jaar 2370 tellingen uitgevoerd, goed voor 18 996 afgelegde kilometers. Gemiddeld werden 0,14 slachtoffers per kilometer gevonden. Een berekening op basis van deze voorlopige cijfers leert dat er in België per jaar zo'n 8 tot 27 miljoen dieren slachtoffer worden van het verkeer. Het verschil tussen die twee schattingen is zo groot omdat het gemiddeld aantal slachtoffers per kilometer een stuk hoger ligt bij trajecttellingen te voet dan per fiets of per auto. 8 miljoen is de meest gunstige schatting, 27 miljoen de meest negatieve. Er zijn nog meer gegevens van trajecttellingen nodig om de inschatting preciezer te maken. Het project loopt nog tot eind 2017. In combinatie met gegevens over de lokale populaties zal op termijn ook de impact van het verkeer op specifieke diersoorten gemeten worden.

Je kan nog steeds meewerken via www.dierenonderdewielen.be

Huisje, tuintje….

Meer dan tachtig procent van de Vlaamse huishoudens beschikt over een tuin. In 37 procent van de gevallen is er een moestuin aanwezig. Per hectare en per jaar brengen die particuliere tuinen zo'n 1310 kilo groenten en 216 kilo fruit voort. In de wetenschap dat in 99 procent van de tuinen een gazon aanwezig is, zou er veel meer koolstof gestockeerd kunnen worden in gazonbodems. Dat zijn allemaal voorbeelden die bio-ingenieur Valerie Dewaelheyns (KU Leuven) in haar doctoraat aanhaalt om aan te tonen dat tuintjes een groter potentieel hebben dan wat er vandaag benut wordt.

Volgens Dewaelheyns is voedselvoorziening maar één van de vele troeven die we binnen handbereik hebben. "Er zijn nog tal van andere ecosysteemdiensten aanwezig in onze tuin. Denk maar aan de productie van hout, waarmee we de open haard kunnen aanmaken, of vers regenwater." Door eenvoudigweg het grasmaaisel te laten liggen, zouden we het koolstofgehalte in gazons kunnen verhogen. Zo kan de bodem meer koolstof opslaan. Net zoals een boom in de tuin koolstof kan vastleggen. En de waterkwaliteit zouden we kunnen verbeteren door simpelweg minder overvloedig meststoffen te strooien in onze tuin.

(VILT Nieuwsbrief, 03-02-2015)

Stroper (1)

Het Agentschap voor Natuur en Bos, ANB, heeft vorig jaar 265 pv's opgemaakt wegens stroperij in de jacht, visserij of beschermde vogelsoorten. Dat zijn er meer dan in 2013, maar minder dan in 2012, toen respectievelijk 210 en 316 overtredingen werden vastgesteld. Stropers riskeren geldboetes van 600 euro tot anderhalf miljoen euro en gevangenisstraffen

P.V.S. electronic developments
ELEKTRONICA
-ontwerp -productie -consulting
Alle info: info@pvsed.com of tel.055/49.60.12
na afspraak: Neerstraat 28, Nederzwalm
+ ZAKLAMPEN
merk FENIX
Volledige gamma op: www.fenix-nederland.nl

Boomkwekerij
DE BOCK LV
Wij zijn specialisten in
Sierheesters, Rozen, Bamboes, Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen
Pelikaanstraat 89
9700 Oudenaarde - Nederename
Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

van een maand tot twee jaar.
De meeste pv's in 2014 werden opgemaakt met betrekking tot visserij (157), gevolgd door jacht (48) en beschermde vogels (60).
De meest voorkomende diersoorten die het slachtoffer worden van stroperij zijn zangvogels zoals vink, putter, sijs, barmsijs, kneu, groenling, goudvink, kruisbek, Europese kanarie, staartmees, appelvink, geelgors, maar ook buizerd, sperwer, havik en patrijs. In tweede orde zijn ook andere diersoorten betrokken, zoals haas, vos, ree, steenmarter, das, bever, paling, snoek en snoekbaars.
(Vilt Nieuwsbrief, 02-03-2015)

Stroper (2)

Een 'vogelliefhebber' uit Zulte moet 9000 euro boete betalen omdat hij meer dan honderd beschermde vogels opsloot in zijn volières. Controleurs troffen er eind vorig jaar in vogelkooien in Zulte en Kruishoutem onder meer sijzen, putters, goudvinken en geelgorzen aan. De gepensioneerde metaalbewerker G. hield bij monde van zijn advocaat vol dat de dieren leefden als goden in Frankrijk en dat ze beter verzorgd werden dan in de natuur.
(Nieuwsblad, 11-02-2015)

Andere naam

In Zweden krijgen een aantal vogels een andere naam omdat hun huidige benaming als te racistisch wordt ervaren. Zo wordt negerfinf (negervink) omgedoopt tot negrita. Onze gaai is zijn Vlaams voorvoegsel al een tijdje kwijt. Nu boerenzwaluw nog…
(De Morgen, 24-02-2015)

Poëzie

Naar aanleiding van gedichtendag schreef Bart Van Nieuwenhove een gedicht 'Sprankels' voor het radioprogramma Braakland. Onderwerp: de vondst van de meidoornspanner. Lees ook het artikel op blz 4.

(http://www.radio1.be/programmas/braakland/exclusief-braakland-po%C3%ABzieland)

Voedsel eco?

Ik kocht mijn tomaten ook Belgisch om de voetafdruk zo klein mogelijk te houden maar het blijkt niet zo eenvoudig te zijn! Enkele Leuvense onderzoekers van de afdeling Bio-Economie hebben namelijk een wetenschappelijk onderbouwd uniform ecolabel ontwikkeld voor voedingsproducten. Dat label geeft met een score op 10 de volledige milieu-impact van een product weer.
Het label geeft voor vijf criteria - CO_2-uitstoot, energie-, land- en watergebruik, en vervuiling door pesticiden en kunstmeststoffen - op een kleurschaal van groen tot rood aan hoe milieuvriendelijk een product is. Daarnaast geeft een score op tien de volledige milieu-impact van een product weer. Door de overvloed aan labels zien milieubewuste consumenten soms de bomen niet meer door het bos. Vele labels zijn bovendien ronduit misleidend. Ze focussen vaak slechts op één aspect zoals de afgelegde afstand. Uit de tests blijkt dat het ecolabel wel degelijk het aankoopgedrag beïnvloedt. Zo werd bijvoorbeeld 83 procent meer Spaanse tomaten gekocht omdat klanten dankzij het label inzagen dat deze milieuvriendelijker waren dan de gelijk geprijsde Belgische...
(Vilt Nieuwsbrief, 30-01-2015)

Meer dan 100 soorten vogels
en meer dan 60 soorten dagvlinders
waarnemen in 1 week tijd?
Meer dan 300 dagen zon per
jaar en een zwembad?
Vakantiewoning Casa Mata
Spaanse Pyreneeën

10% korting voor leden van Natuurpunt
Alle info: www.casamata.info

Bijzondere vogelwaarnemingen dec. ‘14 – feb. ‘15

Dimitri Van de Populiere

De winter zit er alweer op. Tijd voor een overzicht van wat er zoal te zien was in onze streek. De natte maanden december- en januari leverden toch enkele leuke soorten op. Uitschieters in die periode waren een middelste zaagbek, kleine zwanen en een pestvogel. In februari dook er ook nog een topper op, kraanvogels vlogen over, …

Futen tot eenden

Geoorde fuut: 4-12: Oudenaarde, Donk: 1 ex (LVDL, e.a.). **Kleine zwaan**: 18-01 tot 11-02: Zulte, Leievallei: 2 ex (FTJ, e.v.a.). **Wilde zwaan**: 20-01: Eine, Doorn: 1 over (JaVH); 2-02: Oudenaarde, Schelde: 1 over (LME). **Kolgans**: 11 waarnemingen. **Kleine rietgans**: 13-12 tot 16-12: Zingem, Damstraat: 1 verwilderd ex (ADV, e.a.). **Topper**: 2-02 tot 17-02: Nazareth, Callemoeie: 1 ex (DVDP, BHE, e.v.a.). **Brilduiker**: sinds november tot heden (10-03): Nazareth, Callemoeie: tot max. 4 ex; 3-12: Eine, Schelde: 1 ex (DDG); 4-01 tot heden (10-03): Oudenaarde, Donk: 1 ex (ADV, e.v.a.). **Grote zaagbek**: 1-01: Oudenaarde, Donk: 1 ex (BHE); 25-01: Nazareth, Callemoeie: 1 ex (NGE, e.a.); 7-02 tot 14-02: Nazareth, Callemoeie: 1 tot 3 ex (BDE, e.a.); 18-02: Ruien, Centrale: 1 ex (NDS). **Middelste zaagbek**: 28-12 tot 31-12: Oudenaarde, Donk: 1 ex (DVDP, e.a.). **Roerdomp**: 31-12: Nazareth, Callemoeie: 1 ex (NVW, ADV). **Kleine zilverreiger**: 28-12: Nazareth, Callemoeie: 1 ex (NVW). **Ooievaar**: 35 waarnemingen; grootste groep: 15-02: Bavegem: 34 ex over (FLE).

Roofvogels

Rode wouw: 4-12: Strijpen: 1 over (CNU); 1-02: Elene: 1 over (KVO). **Bruine kiekendief**: 11-01: Nukerke: 1 ex (LBA). **Blauwe kiekendief**: 29 waarnemingen. **Havik**: 6-12: Nukerke: 1 ex (BWI); 20/26-12: Kwaremont, Beiaardbos: 1 ex (ADV); 21-01: Sint-Martens-Leerne: 1 ex (LDE); 4-02: Zulzeke: 1 ex (NDS); 12-02: Ruien, Kluis: 1 ex (GCO). **Smelleken**: 17-12: Wannegem-Lede: 1 over (GCO); 25-12: Sint-Blasius-Boekel: 1 ex (LNE); 17-02: Asper: 1 over (JaVH); 27-02: Bos t’Ename: 1 over (LME).

Rallen tot sternen

Kraanvogel: 14-02: Wannegem-Lede: 1 over (GCO) & Leeuwergem: 5 over (KTE). **Goudplevier**: 14-12: Sint-Denijs-Boekel, Franskouter: 11 over (LNE); 22-12: Oudenaarde, stad: 1 dood in bak slechtvalk (GGR). **Oeverloper**: 2-02: Zulte, Leievallei: 2 ex (BHE,DVDP). **Wulp**: grootste groep: 18-01: Bachte-Maria-Leerne: 38 ex (GSP). **Houtsnip**: 59 waarnemingen. **Bokje**: 1-01 en 2-01: Nederename, Putten VDM: 1 ex (BHE, DVDP); 4-01 en 12-01: Eine, Snippenwei: 4 en 1 ex (DDG, JaVH); 16-02: Oudenaarde, Industrieterrein Coupure: 1 ex (LVDL); 17-02 en 21-01: Huise, Leystraat: 1 ex (GCO); 22-02: Deinze, Vallei vd Zeverenbeek: 1 ex (RDS). **Kemphaan**: 15-02: Nazareth, Callemoeie: 2 ex (BDE); 16/17-02: Eke, De Ratte: 11 ex (JaVH, TMA). **Zwartkopmeeuw**: 13 waarnemingen Callemoeie (ADV, BDE, JaVH, e.a.); 26-01: Oudenaarde, Donk: 2

Geelpootmeeuw *foto: Jacques Vanheuverswyn*

ex (NGE). **Geelpootmeeuw**: hele periode aanwezig aan Oudenaarde, sluis. **Pontische meeuw**: hele periode aanwezig aan Oudenaarde, sluis. **Grote mantelmeeuw**: 22 waarnemingen.

Duiven tot lijsters

Ransuil: 11 waarnemingen uit Dikkelvenne, Oudenaarde, Zulzeke, Machelen, Kruishoutem, Nukerke, Ruien. **Kerkuil**: 31 waarnemingen. **Zwarte specht**: 10-02 tot 28-02: Ruien, Kluis: 1 ex (WAE, e.a.). **Middelste bonte specht**: 26-12: Asper: 1 ex (JaVH), 23-01 tot 26-02: Ruien, Kluis: 1 ex (NDS, e.a.); 25-01: Ronse, Hemelberg: 1 ex (DVE). **Kleine bonte specht**: 35 waarnemingen. **Boomleeuwerik**: 30-12: Meilegem, Kaaimeersen: 10 ex (ADV); 31-12 tot 5-02: Huise, Leystraat: max 9 ex (GCO); 4-02 en 15-02: Ronse, Pyreneeën: 2 ex (DVDP, DVE). **Rouwkwikstaart**: 24-01: Nederzwalm: 1 ex (PVDB); 20-02: Mullem, Rooigem: 1 ex (DDG). **Pestvogel**: 23-01: Ronse, Pyreneeën: 1 over (DVE).

Roodborsttapuit: 1-01 tot heden (10-03): Petegem, Langemeersen: 2 ex (LVDL, e.a.); 20-01 en 27-01: Eine, Marolle: 1 ex (GCO, JaVH).

Zangers tot gorzen

Zwartkop: 8-02: Ronse: 1 winterwaarneming (JGL). **Cetti's zanger**: 1-01 tot 15-02: Ronse, Pyreneeën: 1 ex (DVE); 9-01 tot 22-02: Berchem, Paddenbroek: 1 ex (TLI); 27-01 tot 22-02: Ruien, Centrale: 1 ex (NDS, e.a.). **Goudvink**: waarnemingen uit Bos t'Ename en Ronse: Pyreneeën en Bois Joly. **Appelvink**: 18 waarnemingen. **Kruisbek**: 6-12: Ronse, Pyreneeën: 3 over (DVE). **Geelgors**: 34 waarnemingen.

Noordse goudvink *foto: Gerard Mornie*

Dank aan alle waarnemers. Bezoek http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/ voor de laatste nieuwe updates.

Voorstellen 'nieuw natuurbeleid' zijn onaanvaardbaar

De Vlaamse administratie wil de aankoop en het beheer van natuurgebieden drastisch hervormen. Maar de plannen die nu voorliggen, betekenen de doodsteek voor de huidige aanpak van erkende natuurgebieden en van het aankopen van lokale, kleinere gebieden door afdelingen en beheerteams. Natuurpunt verzet zich hier hevig tegen en rekent erop dat minister Schauvliege de voorstellen radicaal omgooit.

Vorig jaar keurde de Vlaamse regering een nieuw natuurdecreet goed. Daarin werden enkele basisprincipes grondig gewijzigd. Zo kunnen vanaf nu private grondbezitters, bosbouwers en landbouwers ook gemakkelijk gebruik maken van het subsidiesysteem voor aankoop en beheer van natuurgebieden. Maar er is meer.

Toekomst van onze natuurgebieden op het spel

Momenteel werkt het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) deze basisprincipes concreet uit in zogenaamde uitvoeringsbesluiten. Het belangrijkste uitvoeringsbesluit gaat over de financiering van aankopen, de inrichting, het beheer en de openstelling van gebieden en over de bezoekerscentra. Het voorstel dat nu op tafel ligt, is onaanvaardbaar om een aantal redenen. Zo zal

het oprichten van nieuwe natuurgebieden buiten de Europees aangeduide Speciale Beschermingszones zo goed als onmogelijk worden. Bovendien komt een hele resem natuurgebieden misschien niet langer in aanmerking voor erkenning als reservaat: gebieden kleiner dan 10 ha, gebieden die eigendom zijn van gemeenten of andere overheden en gebieden met als doel natuurtypes zoals soortenrijk grasland of hoogstamboomgaarden.

En het wordt nog erger. Reeds erkende gebieden die niet voldoen aan de nieuwe vereisten kunnen hun statuut als erkend natuurreservaat verliezen. Heeft een gebied geen erkenning meer dan krijgen we geen subsidies voor beheer, openstelling of aankopen. Bijvoorbeeld, de mooie soorten- en structuurrijke valleigraslanden met een boeket van koekoeksbloem, pinksterbloem en margriet zouden buiten het reservaatsysteem vallen.

Dagkoekoeksbloem *foto: Walther De Munter*

Kort gezegd: het beheer, het voortbestaan en de uitbreiding van veel natuurgebieden staat op het spel. En dat terwijl het werk van afdelingen en beheerteams van Natuurpunt er net voor zorgt dat in heel Vlaanderen bedreigde planten en dieren toch nog enige bescherming genieten. In het volgebouwde Vlaanderen zorgt ons werk ervoor dat mensen nog toegang hebben tot natuur dichtbij. We leggen wandelpaden aan, bouwen vogelkijkhutten of zorgen ervoor dat kinderen zich kunnen uitleven in een speelbos. Maar ook daarin dreigt het mes te worden gezet. In de huidige voorstellen worden ook die subsidies met 40 % verminderd.

Natuurpunt vraagt dan ook dat deze voorstellen grondig en structureel bijgesteld worden voor de Vlaamse regering hierover een beslissing neemt. We rekenen erop dat Vlaams minister voor Natuur Joke Schauvliege de bescherming van de natuur en het belang van natuur dichtbij laat primeren. De komende maanden plannen we een aantal acties om de politiek onze bezorgdheden duidelijk te maken. Daarover volgt later meer.

In detail: waar gaat het precies over?

Natuurbeheerders scheuren hun broek.
Bij de onderhandelingen over het decreet werd vorig jaar afgesproken om het natuurbeheer te subsidiëren volgens zogenaamde ‘objectieve normkosten’. Kort gezegd: per hectare zou een bedrag worden toegekend dat een weergave is van de werkelijke gemiddelde kosten om dat type natuur te beheren. Hetzelfde werd afgesproken voor de beheerevaluatie en de opmaak van plannen. Natuurpunt heeft dat idee altijd gesteund – omdat we vaststellen dat de beheersubsidies die we momenteel krijgen duidelijk niet volstaan om de kosten te dekken. Maar de voorstellen die nu op tafel liggen wijken echter érg ver af van deze afspraak.
Natuurpunt vraagt dan ook – zoals afgesproken – realistische normkosten waar een duidelijke consensus over is binnen de doelgroepen. Natuurpunt levert een grote bijdrage aan de verplichtingen die de overheid heeft inzake natuur én levert er een enorme maatschappelijke meerwaarde bovenop. Het minste dat de overheid kan doen, is daar een correcte financiering tegenover stellen.

Aankoopsubsidies: niet beperken tot IHD’s

Het huidige systeem van vrijwillige aankopen heeft zijn verdiensten uitgebreid bewezen. Het heeft een enorme rol gespeeld in het bewaren en de ontwikkeling van de natuur. Bovendien is het efficiënt: de kosten voor de overheid van de aankopen door de terrein beherende verenigingen zijn per hectare 50 % minder. Nu men het systeem wil bijwerken, moet men ervoor zorgen dat het werkbaar blijft. Concreet betekent dit dat er, zoals vandaag, moet kunnen gewerkt worden met een vooraf bepaald budget dat dan op een vlotte manier kan worden besteed. Aankopen mogen ook niet beperkt worden tot de instandhoudingsdoelstellingen (IHD’s), maar moeten ook mogelijk blijven in de goedgekeurde visiegebieden van erkende reservaten én binnen het globaal kader (= nieuwe naam voor visiegebied) voor nieuwe beheerplannen én binnen een

vooropgesteld en goedgekeurd aankoopprogramma. Het natuurdecreet is er immers voor alle natuur in Vlaanderen, niet enkel voor de Europese. De garanties op voldoende focus in het aankoopbeleid zijn verzekerd door de afspraak om 75 % van de subsidies aan te wenden voor de IHD's (voor de komende drie jaar) en maximaal 25 % van de subsidies daarbuiten.

Samenwerking met overheden op de helling

Natuurpunt werkt al decennia erg goed samen met gemeenten, provincies, waterbeheerders, enz. Dat resulteert in ware pareltjes zoals het Torfbroek (Kampenhout), De Maten (Genk), Groot Buitenschoor (Antwerpen), Bourgoyen (Gent), Heideveld-Bornebeek (Beernem),... Die samenwerking wordt op de helling gezet, omdat ANB vindt dat deze overheden zelf moeten instaan voor (de financiering van) het beheer. Maar voor de gemeenten erkent iedereen dat dit onhaalbaar is. Natuurpunt vraagt garanties dat hetgeen we in samenwerking met al deze overheden opgebouwd hebben, verder kan groeien en bloeien en wil ook alle kansen voor nieuwe samenwerkingen en nieuwe projecten. Natuurpunt vraagt al lang dat de overheden onderling tot duidelijke afspraken komen die ervoor zorgen dat zoveel mogelijk natuur kan worden beschermd en beheerd. We stellen echter vast dat er maar geen oplossing komt. Ondertussen is de natuur de dupe, want worden nieuwe erkenningen van door Natuurpunt beheerde overheidseigendommen geblokkeerd. Voor Natuurpunt is het nu welletjes geweest: samenwerking tussen gespecialiseerde beheerders en overheden is een win-win voor beide partijen én voor de natuur. Dit knelpunt moet dan ook dringend van de baan.

Natuurdoeltypes: enkel IHD?

Nadat eerst de lijst met natuurdoeltypen voor reservaten in het beleidsvoorstel al werd beperkt tot IHD's – een discussie die voor Natuurpunt nog niet gesloten is – blijkt men nu ook de leefgebieden voor (Europees beschermde) soorten te 'vergeten'. Concreet vallen de mooie soorten- en structuurrijke valleigraslanden met soorten als koekoeksbloem, pinksterbloem, margriet, in de toekomst volledig buiten het reservaatsysteem. Dat legt een bom onder de beheerplannen van zeker de helft van de reservaten. En even erg: hiervoor zullen in de toekomst geen nieuwe projecten kunnen gerealiseerd worden. Ondertussen wordt dit beheer wel vergoed bij particulieren in beheerplannen met lager ambitieniveau dan reservaten (de beheerplannen type 2).

Oranjetip op koekoeksbloem f: Lucien Van Den Daele

Zekerheid voor kleinere bestaande reservaten

Bij de aanpassingen aan het decreet werd beloofd dat de bestaande reservaten kunnen blijven bestaan en groeien. Dit is voor Natuurpunt echt essentieel. Wij willen niet dat de grote inspanningen van onze vrijwilligers nu teniet zouden worden gedaan omdat een reservaat kleiner is dan 10 ha of niet voldoet aan de juiste types. Het ontwerpuitvoeringsbesluit inzake natuurbeheerplannen maakt dat echter onmogelijk. Dat moet rechtgezet worden, zodat er hier geen kapitaalvernietiging (investeringen uit het verleden) gebeurt.

Ernstige beheerevaluatie blijft uit

In het nieuwe systeem kan iedereen natuur beheren. Dan is een goede kwaliteitsborging noodzakelijk, o.m. via een ernstige beheerevaluatie om de zes jaar. Daarover zijn alle actoren het eens geraakt binnen de MINA-raad. Toch blijft de Administratie Oost-Indisch doof voor deze vraag.

Bezoekerscentra: met sluiting bedreigd

In de nieuwe voorstellen van de administratie wordt de structurele financiering van bezoekerscentra koudweg afgeschaft. Dat zou het einde betekenen van deze toegangspoorten tot de natuurgebieden en van de honderdduizenden bezoekers en de meer dan 500 klassen die er jaarlijks passeren. Natuurpunt

vraagt een volwaardige, continue financiering voor deze belangrijke maatschappelijke taak waardoor beheerde natuurgebieden hun gemeenschapsfunctie beter vervullen.

40 % besparing op openstelling

In het huidige voorstel worden 40 % van de middelen voor openstelling afgeschaft. Ondertussen is de vraag naar nabije en toegankelijke natuur enorm, zo bleek bv. uit de grote natuur enquête die Natuurpunt uitvoerde voor de verkiezingen. Natuurpunt wil 'natuur voor iedereen' blijven waarmaken, door paadjes, wegwijzers, infoborden, poorten, plankenpaden, uitkijktorens enz… en vraagt dus minstens het behoud van de huidige financiering voor openstelling.

Punkie: een groen karaktertje

Gilbert De Ghesquière

Vogels voeren in de wintertuin kan een boeiende bezigheid zijn, maar vaak is het een vluchtig verhaal. Er landen een paar dozijn vinken en groenlingen, ze huppelen door elkaar, hangen aan een hanger, fladderen rond een silo, vechten om het beste plekje... Sommige groenlingen hebben een erg kort lontje (foto 1). Vogels hebben ongetwijfeld elk een eigen karakter, maar als mens ben je buitenstaander en krijg je de kans niet om die individuele persoonlijkheidjes te herkennen.

Er slaat ergens een deur dicht, er blaft een hond, een paar overvliegende kauwen slaken rauwe kreten, en de hele vlucht vinkachtigen gaat de lucht in. Ze wachten geduldig in bomen en struiken tot de kust weer veilig is. Maar kom je buiten, om het als sneeuw voor de zon smeltende voer te vervangen, dan zoeken ze vliegvlug andere oorden op. In een andere tuin is het op dat moment misschien wat rustiger. Een halfuur later zijn ze weer terug. Allemaal? Het kan evengoed een andere troep zijn. Soms valt een vogel op door wat excentriek gedrag, of door een afwijking in het verenkleed. Zo zat er deze winter een vrouwtjesmerel met bizar uitstaande staartveren (foto 2). Ze was ook minder schuw dan haar soortgenoten. Terwijl ik bezig was aan de voedertafel in het midden van de tuin, pikte Waaierstaartje wat verder lustig zaadjes van tussen de aardbeiplantjes.

Halfweg januari, toen ik van de tuin terug naar de veranda ging, hoorde ik iets scharrelen in een overdekt voederhuisje niet ver van de deur. De vogel bleef zitten toen ik voorbij kwam. Wat later zag ik hem op de grond, knabbelend op een zonnebloempit: een groenling, ik vermoed dat het een mannetje was. Het beestje gaf een doorweekte indruk (foto 3), en de pluimen op zijn kop stonden rechtop. Okee, het waren een paar miezerige regendagen geweest. Maar geen enkele zichzelf respecterende groenling zou zich zo durven vertonen. Waarschijnlijk was dit kereltje ziek. Ik dacht: een vogel voor de kat; die zien we niet meer terug.

1

2

3

4

's Anderendaags keek ik door een kier in het gordijn aan de verandadeur. Mijn oog viel vol verbazing op een sperwer, die op haar dooie gemak midden op het gazon een slachtoffer versnipperde (foto 4). De vogel, een flinke hap, was niet in onze tuin geslagen. Na afloop van de lunch vond ik alleen een paar donkere staartveren. Geen groenlingenpakje.

Ik had me geen zorgen moeten maken: de volgende dagen zat onze groene jongen vaak in de tuin. Punkie was makkelijk te herkennen aan zijn warrig kapsel. Terwijl broers en zussen bij de minste verstoring in paniek wegvlogen, bleef hij rustig zitten. Liefst zo dicht mogelijk bij een hoopje voer. Want ook dit was een

herkenningspunt: Punkie knabbelde voortdurend, en deed de moeite niet om tussen twee gangen zijn snavel af te kuisen (foto's 5).

Eind januari liet onze smeerpoes een staaltje koelbloedigheid zien, of was het ultieme sloomheid? Hij had al een tijdje zalig in het zonnetje zitten dutten op de voedertafel, in afwachting van een nieuwe schrokpartij. Toen er bijna boven op hem dikke houtduif landde, bleef ie gewoon zitten (foto 6). Door die combinatie van vliegangst en ongeremde eetlust stapelde Punkie de calorietjes op. Hij werd alsmaar ronder. Je kon hem nu ook herkennen aan zijn omvang (foto 7).

Vandaag, half maart, woont Punkie nog altijd in onze tuin. Hij is wat fatsoenlijker geworden, veegt soms zijn bek af, maar hij vertikt het nog altijd om zijn haar te kammen. De sperwer heeft intussen een paar vinken geslagen (één vrouwtje en één mannetje, afgaand op de plukresten), maar onze vetkuif is tot nu toe de dans ontsprongen.

Belvalfeest New Look!

Rik Desmet

Het Belvalfeest verhuist van augustus naar mei. Voor elk wat wils is er die dag een veelheid aan activiteiten: van 8 uur 's morgens tot middernacht (en later kan en mag ook…).
Alles komt aan bod: van vogels tot planten (vijver, slik, weide en bos), libellen, (nacht)vlinders en hydrologie. Ook de geschiedenis van het dorp wordt verteld.
's Avonds volgen verhalen in het donker, vleermuizen... Gedurende dit alles worden ook de kinderen niet vergeten. Wie liever fietst kan een lus rond Belval maken, met uitleg over een paar bezienswaardigheden. Daarnaast zullen er ook wat infostands aanwezig zijn en worden natuurfoto's getoond.
Bij dit alles hoort uiteraard ook drank en spijs, er is ter plaatse mogelijkheid om iets te eten en te drinken. Ook Carl zal niet ontbreken met zijn drank: van fruitsap tot Gageleer.
Geïnteresseerd? Inschrijven hoeft dit jaar niet maar het zou uiteraard helpen als we op voorhand een idee krijgen van hoeveel volk er komt. Dus graag een seintje naar desmet.rik1@gmail.com

Voor logement kan je op de site www.etangs-belval-argonne.be terecht. In tegenstelling tot eerdere berichten zou de camping van Les Charmontois toch open blijven, een aanrader voor wie niet uit is op de grote luxe.

Het wordt een groots gebeuren, dus alle hulp is welkom: van het opzetten en afbreken van de tenten (zaterdag-maandag) tot tolken bij tochten, zelf gidsen en hulp bij de catering. Daarom een warme oproep om, als is het maar een uurtje, te helpen op zaterdag of zondag.

Voor wie die dag (of de dag ervoor) wil helpen graag een seintje naar desmet.rik1@gmail.com. Dan kunnen we onze Franse partners bewijzen dat ook de Vlamingen bereid zijn te helpen, het wordt immers een feest voor alle partners in dit uniek natuurgebied!

La Brenne

Veel natuurliefhebbers willen La Brenne in Midden Frankrijk wel eens bezoeken omwille van zijn biodiversiteit, veel vijvers, de rivier de Creuse en dichtbij ook veel bossen. Dicht bij het centrum van het gebied woont een Vlaamse familie met 4 gîtes op de boerderij, basic als verblijf maar op een unieke locatie. Voor dit voorjaar en zomer zijn er plaatsen vrij door o.a. het afzeggen van een Belgische groep fotografen. Info bij Louis en Majiet Collée, Aze, 36300 Ciron. Gelegen op de N151 richting Le Blanc tussen Ciron en Scoury. Tel: 0033 254379764 of 0033 675869635. Ideaal voor vogels maar ook rijk aan planten, libellen, amfibieën… Even kijken op Google onder La Brenne.

Boommarter

INBO Marternieuws 17

Koen Van Den Berge en zijn medewerkers van het INBO volgden in de periode 2008-2014 een aantal boommarters in de buurt van Sinaai. In tegenstelling tot de steenmarter is de boommarter nog steeds een erg zeldzame verschijning in Vlaanderen. Het onderzoek toonde echter aan dat de soort zich ook kan vestigen in een streek met verspreide bosjes en dus niet noodzakelijk grote boscomplexen nodig heeft. Ook onze streek zou dus een geschikt gebied kunnen zijn! Daarom een paar resultaten van het onderzoek die ook van pas kunnen komen bij beheerkeuzes!

Vanaf het najaar van 2008 werd van start gegaan met intensief fotovalonderzoek in het gebied. Omdat het gebied in Sinaai zo sterk afwijkt – klein, geïsoleerd en met versnipperde bosjes – van wat toen nog klassiek als boommarterbiotoop werd beschouwd, rezen heel wat vragen over terreingebruik, voortplanting, territoriumgedrag en duurzaamheid van de lokale populatie. In de zomer van 2010 werd gestart met zenderonderzoek in combinatie met het fotovalonderzoek. In totaal werden zes boommarters gezenderd: drie adulte vrouwtjes, twee jonge mannetjes en één volwassen mannetje. Daarnaast konden een aantal individueel goed herkenbare boommarters gedurende lange tijd opgevolgd worden via de fotovallen.

Nieuwe inzichten

Het zenderonderzoek verschafte ons heel wat nieuwe inzichten.

- De eerste verrassing liet niet lang op zich wachten: de Moervaart die het gebied dwarst leek een logische territoriumgrens, maar zendermarter Eufrasie dacht daar duidelijk anders over: de waterloop werd meermaals per week overgezwommen, zelfs in de winter.
- In 2013 brachten maar liefst drie vrouwtjes een nest groot in het studiegebied dat slechts een 300-tal hectare groot is, waarvan een 250-tal hectare als bos kunnen beschouwd worden. Er liepen die zomer minstens 9 boommarters rond in het gebied. Ook in de zomer van 2014 waren minstens 9 individuen permanent aanwezig.
- Door de drie wijfjes werden meerdere dagrustplaatsen gebruikt: klimopbomen, naaldhoutkruinen, boomholtes, massieve kroon- en stamhoutstapels, (braam)struwelen, ruigtevegetaties (waaronder ook riet en zeggenvelden) en vogelnesten. Zelfs een maïsakker werd gebruikt als dagrustplaats en speelplaats voor de jongen. De wintergroene schuilplaatsen in de vorm van fijnsparkruinen en weelderige klimopbomen waren bijzonder in trek, net zoals de massieve kroon- en stamhoutstapels bij guur weer.

Eufrasie kijkend uit nestholte *f: Paul Vercauteren*

Nest

Als nestplaats werden enkel boomholtes gebruikt, meestal oude holen van groene of zwarte specht. Omdat grote delen van het gebied bestaan uit (voormalig) hakhout is het aanbod en de diversiteit aan holle bomen beperkt. De talrijk aanwezige oude cultuurpopulieren (zowel dood als levend) vormen hierop een uitzondering. Het mag dan ook niet verwonderen dat de meeste boommarternesten in het gebied zich in cultuurpopulieren bevinden. Daarnaast werd ook een grauwe abeel en een grote opgaande schietwilg gebruikt. Vaak wordt gezegd dat boommarternesten zich bevinden in bomen die via de kruinen contact hebben met andere bomen, zodat er steeds een vluchtroute via de kruinen is. In Sinaai werden nestbomen gevonden waar dit duidelijk niet het geval was, het ging dan onder meer om bomen waarvan de kruin afgebroken was.

Een andere opmerkelijke vaststelling was dat bij geen enkele nestboom in 2013 zichtbare latrines werden gevonden. Louter op het zicht (zonder telemetrie) was het nooit gelukt om de nestbomen van 2013 als zodanig te herkennen. De aanwezigheid van latrines in de takoksels wordt klassiek beschouwd als een kenmerk van boommarternestbomen. De afwezigheid van die zichtbare latrines bemoeilijkt uiteraard het opsporen van de nestbomen. Toen de eerste nestboom van Madeleine – een dode populier – kort na het verhuizen van de jongen in

twee stukken brak werd er tussen de brokstukken vermolmd hout een grote latrine, duidelijk van een volwassen boommarter, gevonden. De latrine van de moeder bevond zich dus **in** de boom in plaats van aan de buitenkant, een gedrag dat met steenmarters geassocieerd wordt, niet met boommarters.

Het huis uit

Het zenderen van twee jonge mannetjes (Valère en Alain) leverde informatie over het dispersieproces bij boommarters. Ook daarover is namelijk nog relatief weinig geweten, laat staan gedocumenteerd. Zowel Alain als Valère verlieten pas in de lente (april-mei) volgend op het jaar van hun geboorte het gebied, als ze de leeftijd van één jaar bereikt hadden. De eigenlijke dispersie werd voorafgegaan door een periode van verkennende uitstapjes in verschillende richtingen.

Verdoofde Valère krijgt halsbandzender foto: INBO

Tijdens die uitstapjes werd gebruikt gemaakt van piepkleine (sparren)bosjes – hoe 'banaal' ze er ook mogen uitzien – en boomrijke tuinen als stapstenen in een voor de rest overwegend kaal landschap. Alain werd uiteindelijk als verkeersslachtoffer dood teruggevonden op zo'n 21 km afstand (in vogelvlucht) van zijn geboortegebied. Het brede en drukke scheepvaartkanaal Gent-Terneuzen vormde blijkbaar geen probleem om over te steken. Het wegverkeer daarentegen werd hem wel fataal.

De mannetjes

Het niet toegankelijk zijn van een deel van het onderzoeksgebied heeft het onderzoek naar de volwassen mannetjes en het boommarteronderzoek in het algemeen er niet gemakkelijker op gemaakt. Toch blijkt heel duidelijk dat Firmin, een volwassen mannetje, niet het hele gebied gebruikt als territorium. Zijn territorium overlapt slechts met twee (anderhalf) van de drie wijfjesterritoria. Wat meteen ook verklaart waarom het jonge mannetje Georges zich lokaal kon vestigen vanaf de zomer van 2014.
Er zijn wel goede aanwijzingen dat de adulte mannetjes in de zomer een groter gebied bestrijken en/of op zoek gaan naar nieuwe gebieden met wijfjes. In landschappen met een dicht wegennet en kleine en geïsoleerde boommarterpopulaties in verspreid liggende bossen betekent dit algauw grote zwerftochten met hoog risico op verkeerssterfte.

Resultaten maar ook nieuwe vragen

Er blijven echter nog een aantal open vragen: is er in Sinaai sprake van een relictpopulatie of een recente rekolonisatie en hoe verhoudt de populatie zich tot andere populaties: waar zitten de dichtstbijzijnde gevestigde boommarters en in hoeverre is er uitwisseling?

Het is van groot belang dat ook kleine boscomplexen een – onverhoopt – wezenlijke bijdrage kunnen leveren als landschappelijk steunpunt bij de ontwikkeling en het herstel van een ruimtebehoevende 'bossoort' als de boommarter in een sterk versnipperde, bosarme regio als Vlaanderen.

We delen in de rouw van

- De partner, kinderen en familie van mevrouw Caroline Vanden Berghe, geboren te Oudenaarde op 23 juni 1962 en overleden te Gent op 8 januari 2015. Caroline was lid van de werkgroep Bos t'Ename, kwam regelmatig naar de seizoenswandelingen en heeft onze vereniging ook financieel gesteund.
- De heer Reimond Van Den Berge, kinderen en familie bij het overlijden van zijn echtgenote Maria Schotsaert, geboren te Sint-Lievens-Esse op 7 juni 1921 en thuis overleden te Erwetegem-Zottegem op 8 februari 2015. Maria is de moeder van Koen Van Den Berge, conservator Everbeekse bossen, roofdierenspecialist aan het INBO en occasioneel medewerker aan Meander.
- De kinderen en familie van mevrouw Maria Elodie Michels, weduwe van de heer Maurice Vander Vennet, geboren te Machelen op 16 mei 1921 en overleden te Kruishoutem op 15 maart 2015. Maria Elodie is de moeder van Michel Vander Vennet, actief lid van de werkgroep rond de Maarkebeekvallei en organisator/reisgids van tal van Wielewaal/Natuurpuntreizen.

2-2015

13de jaargang nr. 2 april-mei-juni 2015
afgiftekantoor Gent X - erkenning P203773

driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
v.u. A. Benoot - Y. Moerman Gampelaeredreef 67 9800 Deinze tel. 09/386.38.95

bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Meander

Natuur zonder grenzen

zondag **19 april** 2015

Locatie: Oude steenbakkerij rechtover het Duivenbos te Sint-Antelinks (Kauwstraat 103)

programma: 14u - 17u

- **9 Workshops voor kinderen**
  Zintuiglijke Natuur • Vogelhuisjes en bijenhotels bouwen • Zaadbommen ineen knutselen • Op zoek naar Sam, de kamsalamander • Balpennen en magneten vilten • Veggie koken • Vampieren of vliegende dieren • Teken voor het klimaat • Kunstige schuilhutjes
- **4 parallelle wandelingen**
  Landschapswandeling, Natuurwandeling, Verhaalwandeling, Kunst met landschapswandeling
- **Aansluitend receptie en doorlopend infomarkt en drankstand**

GRATIS deelname, alle info en inschrijven via **www.natuurzondergrenzen.be**

Een organisatie van Natuurpunt Herzele, Natuurpunt Sint-Lievens-Houtem, Natuurpunt Haaltert ism tal van lokale verenigingen en partners

V.U.: Chris Steenwegen Coxiestraat 11 • 2800 Mechelen, © shutterstock.com, Steven Rowaert